

JMG

Arbetsrapport nr 73

Räkna med kvinnor

Global Media Monitoring Project 2015.
Nationell rapport Sverige.

Maria Edström
Josefine Jacobsson

ISSN 1101-4679
2015-12-18
www.jmg.gu.se

GÖTEBORGS UNIVERSITET
JOURNALISTIK, MEDIER OCH KOMMUNIKATION

Räkna med kvinnor 2015 är en nationell rapport baserad på den femte globala nyhetsstudien Global Media Monitoring Project som koordineras av WACC, World Association of Christian Communication.

Nationell koordinator för Sverige har varit Maria Edström, lektor vid institutionen för journalistik, medier och kommunikation, Göteborgs universitet. Josefine Jacobsson – masterstudent vid Institutionen för globala studier – gjorde under hösten 2015 sin praktiktermin vid Institutionen för journalistik, medier och kommunikation.

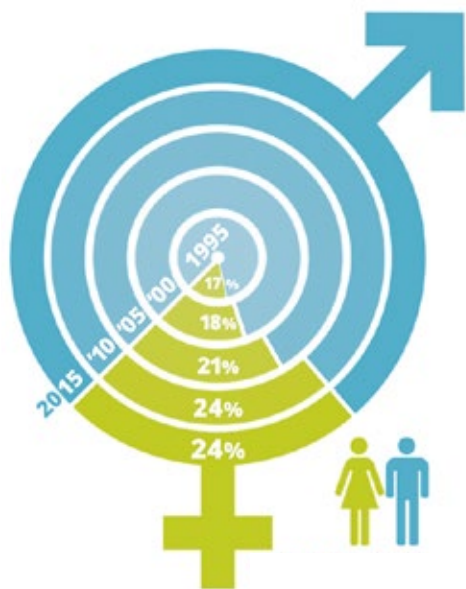
Räkna med kvinnor 2015 har även publiceras av det mediekritiska nätverket Allt är möjligt med ISBN: 978-91-639-0002-0.

Grafisk form: Duolongo

Omslagsillustration: WACC

RÄKNA med KVINNOR

Maria Edström
Josefine Jacobsson

Acknowledgements

GMMP 2015 is licensed under creative commons using an Attribution-NonCommercial-NoDerivs.

GMMP 2015 is co-ordinated by the World Association for Christian Communication (WACC), an international NGO which promotes communication for social change, in collaboration with data analyst, Media Monitoring Africa (MMA), South Africa.

The data for GMMP 2015 was collected through the collective voluntary effort of hundreds of organizations including gender and media activists, grassroots communication groups, academics and students of communication, media professionals, journalists associations, alternative media networks and church groups.

Noncommercial. You may not use this work for commercial purposes.

No derivative Works. You may not alter, transform, or build upon this work.

For any use or distribution, you must make clear to others the license terms of this work.

Your fair use and other rights are in no way affected by the above.

With support from

INNEHÅLL

Förändringen går för långsamt → 7

Vi som har räknat → 11

Om Global Media Monitoring Project → 14

HUVUDRESULTAT → 21

Män fortfarande i majoritet → 22

Kvinnor i global nyhetsskugga → 24

Nyhetsdagen i Sverige → 30

Nyhetsförmedling med glastak? → 35

Könsblinda och medvetna nyheter → 41

Ologisk retorik → 43

MEDIERNA SVARAR → 44

Västerbotten – bäst i klassen? → 46

Public service – med särskilt ansvar → 52

Kommersiella medier → 57

Ny aktör → 60

Digitala kanaler → 62

Enskilda initiativ → 65

Redaktioner som tappat räkningen → 69

Journalistutbildningarna svarar → 71

VÄGEN FRAMÅT → 75

Här behövs förändring → 76

Global samverkan för ökad jämställdhet → 79

Därför ska kvinnor räknas → 82

Svensk journalistik i backspegeln → 84

Lästips → 90

Tabellförteckning

Diagram 1:	Andel kvinnor och män som medverkande i nyheterna	23
Diagram 2:	Andelen kvinnor och män i det globala nyhetsflödet 1995–2015	24
Diagram 3:	Andel kvinnor som nyhetssubjekt i det globala nyhetsflödet i olika medier 1995–2015	25
Diagram 4:	Andel kvinnor i olika funktioner i det globala nyhetsflödet 2015	26
Diagram 5:	Andelen kvinnor inom olika bevakningsområden i det globala nyhetsflödet 1995–2015	27
Diagram 6:	Utveckling Sverige 2000-2015. Andelen kvinnor och män i nyheterna	36
Diagram 7:	Kvinnor och mäns olika funktioner i nyheterna, i Sverige och globalt 2015	37
Diagram 8:	Andel kvinnor och män inom olika bevakningsområden i Sverige 2015	38
Diagram 9:	Andel kvinnor som nyhetssubjekt i Norden 2015	39
Diagram 10:	Andelen kvinnor och män bland journalister i Sverige 1914-2013	85
Diagram 11:	Andelen kvinnor och män som intervjupersoner i SVT:s nyheter	86

FÖRÄNDRINGEN GÅR FÖR LÅNGSAMT

→ **Nyheter handlar om att välja.** Fortfarande väljs kvinnor bort. Kvinnor utgör halva världens befolkning men syns bara i en knapp fjärdedel av nyhetsflödet. I Sverige går det två män på varje kvinna i nyheterna.

På fem år tycks ingenting ha hänt, vare sig i den globala nyhetsrapporteringen eller i Sverige. Det visar den femte globala nyhetsstudien Global Media Monitoring Project (GMMP). Det är en unik studie eftersom nyheterna undersökts på samma sätt, över hela världen, samtidigt. Visserligen är undersökning baserad på en dags nyheter, men nyhetsarbetet är så rutinbaserat att även en dag ger en tydlig bild av det globala nyhetsflödet, och i viss mån även i det svenska.

Det är viktigt med globala jämförelser. När GMMP genomfördes första gången 1995 deltog 71 länder genom att på frivillig basis med en gemensam metod granska press, radio och tv-nyheter under en dag. Det samlade resultatet visade att bara 17 procent av nyhetssubjekten var kvinnor, det vill säga 17 procent av de människor som intervjuades eller som det handlade om i nyheterna var kvinnor. Den första studien visade också att nyheter oftast presenterades av kvinnor, men främst handlade om män.¹

Den andra GMMP genomfördes år 2000. 70 länder deltog och det globala snittet för nyhetssubjekt var 18 procent kvinnor.² Den tredje GMMP genomfördes 2005. 76 länder deltog och det globala snittet steg till 21 procent kvinnor i nyheterna.³

1) *Global Media Monitoring Project, Women's participation in the news.* National Watch on Images of Women in the Media (MediaWatch) Inc. 1995

2) Spears, George and Kasia Seydegart, Erin Research. With additional analysis by Margaret Gallagher. *Who makes the news? Global Media Monitoring Project.* 2000

3) *Who makes the news? Global Media Monitoring Project.* 2005

Den fjärde GMMP genomfördes 2009. 108 länder deltog och andelen kvinnor i nyheterna var nu 24 procent kvinnor.⁴ Då kodades för första gången också nyheter på nätet. 16 länder deltog i nätkodningen, som visade att andelen kvinnor var i princip lika låg där, med 23 procent.

Den femte GMMP genomfördes 2015. 114 länder medverkade och andelen kvinnor i det globala nyhetsflödet är 24 procent. Globalt har det alltså hänt en del på 20 år, men det går långsamt. Vad gäller representationen är den till exempel oförändrad under de senaste fem åren. Det är också fortfarande gott om könsstereotyper i nyheterna.

→ **Världen förändras men gör Sverige det?** Sedan Sverige deltog i GMMP första gången, år 2000, har kvinnors andel i svenska nyheter legat på ungefär samma nivå, omkring 30 procent. Samtidigt kommer andra ikapp. Enligt GMMP 2015 har flera länder, som till exempel USA, Pakistan och Rumänien, högre andel kvinnor i sina nyheter än Sverige. En tredjedel kvinnor i nyheterna – är det så bra det kan bli? Har kvinnorna i Sverige nått nyheternas glastak?

Det finns exempel på svenska redaktioner och redaktionsledningarna som har rutiner för att få en bättre könsbalans i sina nyheter. En del redaktioner integrerar numera också andra representationsfrågor i sitt nyhetstänkande och diskuterar *vilka* kvinnor och män som kommer till tals och *hur*. Detta berättar vi om under avsnittet Goda nyheter. Denna gång fokuserar vi också på journalistutbildningarnas roll och pekar på vägar framåt.

→ **Titeln Räkna med kvinnor har två betydelser.** En syftar på det trägna måtarbete som medieaktivister, forskare och jämställdhetsarbetare gör för att studera hur kvinnor kommer till tals i nyheterna. Fortfarande marginaliseras kvinnor i nyhetsförmedlingen som är en av de viktigaste informationskanalerna till medborgarna. Därför fortsätter vi räkna.

Den andra betydelsen med *Räkna med kvinnor* avser att utmana den symbolik som den systematiska underrepresentationen av kvinnor i nyhetsmedierna avslöjar: att kvinnors verkligheter, tankar, världar och villkor fortfarande inte räknas fullt ut i samhället. Nyhetsmedierna är en maktsfär som har ett stort ansvar för demokratisk samhällsutveckling. När dessa medier återkommande undervärderar kvinnors åsikter, tankar och handlingar riskerar de att bli en tillbakahållande kraft som inte främjar en demokratisk, hållbar och rättvis samhällsutveckling. Sverige vill gärna se sig som ett av världens mest jämställda länder. Det finns ett antal metoder för jämställdhetsarbete tillgängliga, genus- och jämställdhetsforskningen är omfattande, mycket statistik är könsuppdelad och de jämställdhetspolitiska målen gäller. Kvinnor i Sverige har själva med stor framgång gjort – och gör – anspråk på inflytande i politik och arbetsliv, de utbildar sig och är högpresterande i skola, arbetsliv och som omsorgsgivare. Ändå fortsätter männen att dominera nyhetsmedierna. Därför fortsätter vi räkna.

Maria Edström

Josefine Jacobsson

2015 års svenska rapport är skriven av medieforskaren Maria Edström, Institutionen för journalistik, medier och kommunikation (JMG), och journalisten Josefine Jacobsson, masterstudent vid Institutionen för globala studier på Göteborgs universitet, på uppdrag av Allt är Möjligt.

4) Macharia, Sarah, Dermot O'Connor and Lilian Ndamang, World Association for Christian Communication. *Who makes the news? Global Media Monitoring Project*. 2010

VI SOM HAR RÄKNAT

I Sverige har datainsamlingen till GMMP liksom tidigare år skett genom ett samarbete mellan det mediekritiska nätverket Allt är Möjligt och JMG, Institutionen för journalistik, medier och kommunikation, Göteborgs universitet. Genom åren har vi även samverkat med andra organisationer. 2015 var frivilliga från Kvinna till Kvinna och Rättviseförmedlingen med och kodade nyhetsmaterial.

JMG, nationell koordinator för Sverige

Maria Edström, medieforskare och lektor vid Institutionen för journalistik, medier och kommunikation på Göteborgs universitet har ordet:

”Redaktionerna har mycket att vinna på att göra nyheter med, om och för både kvinnor och män. Publicistiskt innebär det fler perspektiv och ingångar i nyheterna, demokratiskt innebär det att fler kommer till tals och rent kommersiellt så berör det fler människor. Jämställdhet är en mänsklig rättighet och Sverige har skrivit under både Kvinnokonventionen från 1979 och Pekingplattformen, FN:s handlingsplan från kvinnokonferensen i Beijing 1995. Det innebär att Sverige lovat att bland annat öka kvinnors tillgång till och inflytande över medier samt att motarbeta stereotypa framställningar av kvinnor och män. De uppföljningar som regelbundet görs av hur Sverige lever upp till dessa åtaganden visar att det finns mycket kvar att göra. Universitet har en självklar roll att bidra till ny kunskap och har enligt Högskolelagen också ett ansvar för att främja hållbar utveckling. Att studenter och lärare har möjlighet att delta i GMMP-studierna gör dem mer medvetna om mediernas ansvar.”

Allt är Möjligt

Det mediekritiska nätverket Allt är Möjligt har sedan 1992 granskat, informerat och debatterat människoskildringar i massmedierna.

Nätverket arrangerar bland annat FeministBar Göteborg, där en mediekritisk dialog förs genom olika kulturformer. Utbildningar

och föreläsningar i mediekritik genomförs också fortlöpande på grundskolor, gymnasier, folkhögskolor och arbetsplatser. Allt är Möjligts metodbok efterfrågas fortfarande och används flitigt på genus- och medieutbildningar.

”Det är viktigt att Sverige deltar i det globala mediekritiska arbetet. Allt är Möjligt är för fjärde gången med och kodar GMMP och för tredje gången ger vi ut rapporten *Räkna med Kvinnor*. Att räkna är grunden för att kunna se mönster i medieutbudet.”

Carina Holm, ordförande, www.alltarmojligt.se

Kvinna till Kvinna

Kvinna till Kvinna

Kvinna till Kvinna genomför medieträningar och stödjer påverkansarbetet för kvinnorrättsförsvarare i Mellanöstern, Afrika, Södra Kaukasus och på Balkan. Kvinna till Kvinna ger råd till kvinnorrättsförsvarare om hur de framför budskap, uppvaktar beslutande

organ, skriver rapporter och drar nytta av medieexponering. Kvinna till Kvinna arbetar också för att öppna dörrarna hos FN och EU för kvinnorrättsförsvarare som vill påverka internationellt. Organisationen hjälper även till att hitta kvinnliga experter på områdena fred och säkerhet och är själva sådana experter, både nationellt och internationellt. På hemmaplan påverkar Kvinna till Kvinna opinionen genom att aktivt lägga ett kvinnorrättsperspektiv på freds- och säkerhetsfrågor i debattartiklar, digitala kanaler och via uttalanden i medier.

”Kvinna till Kvinna stärker kvinnor i krig och konflikter för att kvinnors makt och inflytande ska öka. Kvinna till Kvinna samarbetar med över 130 kvinnoorganisationer i Mellanöstern, Södra Kaukasien, Västra Balkan samt DR Kongo och Liberia. Eftersom medierna är viktiga kanaler för att påverka både beslutsfattare och bilda opinion hos allmänheten försöker Kvinna till Kvinna att påverka mediernas skildring av kvinnor i krig och konflikt. Därför medverkar vi för tredje gången i den svenska delen av GMMP.”

Christina Hagner, kommunikationschef, www.kvinnatillkvinna.se

Rättviseförmedlingen

Rättviseförmedlingen bygger sedan starten 2010 en digital folkrörelse som idag involverar nära 90 000 personer. Rättviseförmedlingen använder sociala medier för att efterlysa

och tipsa om folk som andra saknar i sina kontaktnät idag. Rättviseförmedlingen vill sprida kunskap och synliggöra kompetenta personer som bryter normen i olika sammanhang. Visionen är att stereotypa föreställningar om kön, ursprung och fysiska förutsättningar inte ska begränsa människors möjligheter och rättigheter. Kunskap om hur verkligheten ser ut är en förutsättning för att kunna förändra den.

”Vi arbetar redan med medier och representation på flera sätt, både genom våra efterlysningar i sociala medier och i ett pågående projekt där vi särskilt hjälper medier att analysera sitt eget innehåll. Som ett led i detta arbete har vi också medverkat i den svenska delen av GMMP.”

Frida Mörtsell, projektledare, www.rattviseformedlingen.se

OM GLOBAL MEDIA MONITORING PROJECT

Global Media Monitoring Project, GMMP, är världens mest omfattande undersökning av kvinnor och män i nyhetsmedier som gjorts över tid.

Den första undersökningen genomfördes 1995 av frivilliga i 71 länder. Rapporten *Who makes the news?* blev klar lagom till FN:s fjärde kvinnokonferens samma år.

Kvinnokonferensen resulterade i en handlingsplan, den så kallade Pekingplattformen, där ”Kvinnor och medier” blev ett av tolv fokusområden. De länder som undertecknade plattformen förband sig att verka för två saker:

1. Att medier skulle göras tillgängliga för kvinnor och att kvinnor skulle bli mer aktiva inom medierna.
2. Att motverka stereotypa framställningar av kvinnor i medier.

Sedan dess har den globala nyhetsstudien GMMP genomförts vart femte år, för varje gång med allt fler deltagande länder. 2015 deltog 114 länder. De kvantitativa och kvalitativa data som samlats in visar att kvinnor fortsätter vara underrepresenterade i förhållande till män även om andelen kvinnor ökat något över tid. Detta innebär att kvinnors perspektiv och åsikter till stor del saknas i medierna och att nyheterna speglar huvudsakligen mäns verkligheter. Eftersom medier förmedlar nyheter som når både medborgare och beslutsfattare innebär bristen på rapportering om kvinnor och kvinnors verkligheter att samhället saknar viktig information som är väsentlig för utveckling och framsteg i världen.

GMMP koordineras av the World Association for Christian Communication (WACC), en internationell civilsamhällesorganisation som arbetar med verktyg för social rättvisa. WACC verkar för full informations- och kommunikationsfrihet och mångfald i medierna. WACC samarbetar med medieforskare för utformning av studien samt med Media Monitoring Africa, som bearbetar data i studien.

Metod och material

GMMP är resultatet av ett samarbete mellan många människor världen över. Via internet distribueras kodböcker och manualer till nationella koordinatörer som till sin hjälp har en rad frivilliga som utför själva kodningsarbetet. Den insamlade datamängden skickas sedan till WACC och till Media Monitoring Africa som bearbetar och processar det insamlade materialet. Alla resultat blir sedan tillgängligt för alla via webben.

GMMP har genomförts på ungefär samma sätt sedan starten år 1995 för att möjliggöra jämförelser över tid.

En omfattande metodbeskrivning finns på projektets hemsida www.whomakesthenews.org.

GMMP 2015 utfördes i 114 länder på alla kontinenter den 25 mars. Globalt studerades totalt 22 136 artiklar och inslag från 2 030 olika medier. Bakom nyheterna stod 26 010 presentatörer och reportrar och 45 402 personer förekom i nyheterna som subjekt.

Det är enbart nyheter som kodas, opinionsmaterial ingår till exempel inte i undersökningen. De 12–14 största nyheterna i varje tidning/program/sajt/flöde granskas. Basinformation om nyheten, själva ämnet, personerna i nyheterna och journalister kodas.

Klassificeringen av nyheter har utvecklats efter hand och innehåller 2015 sex teman med 55 underrubriker: (1) politik och regering, (2) ekonomi, (3) vetenskap och hälsa, (4) sociala och rättsliga nyheter, (5) brott och våld samt (6) celebriteter/kändisnyheter, kultur, medier och sport.

I studien ingår även att notera på vilket sätt kvinnor kommer till tals. Fyra variabler behandlar kvalitativa aspekter, vilka bilder som används, om nyheterna speciellt handlar om kvinnor, om nyheten handlar om jämställdhet, om nyheten utmanar stereotypa skillnader och om den bör analyseras vidare på grund av att den 1) bekräftar eller utmanar stereotyper, 2) utesluter kvinnor, 3) är könsbalanserad eller 4) bidrar till att förstå ojämställdheten mellan kvinnor och män. (Här kan man notera att med 114 deltagande länder finns det vissa skillnader i tolkning, då det som betraktas som stereotypt i ett land nödvändigtvis inte är det i ett annat.)

2015 gjordes också en särskild studie av kvinnor i konfliktländerns nyheter där 15 länder deltog (redovisas i den globala studien, annex 14).

Noggrannhet

Det är viktigt att de resultat som presenteras är så korrekta och tillförlitliga som möjligt. Stor möda har därför lagts på att utforma variabler och information om kodningen på ett sätt som garanterar likformighet och därmed jämförbarhet såväl över tid som geografiskt. Information och exempel skickades ut till granskningsgrupper och samordnare på förhand. Nationella GMMP-kordinatorer ansvarade för att organisera arbetet i respektive land. Stöd levererades via hemsidan och e-post.

Idealt skulle alla som arbetar med GMMP vara medie- och/eller genusexpert. Så har det inte varit utan många av dem som involverats i kodningsarbetet var och är intresserade entusiaster och aktivister, studenter med flera. Flertalet av dessa studerar och/eller arbetar dock för jämställdhet och/eller kvinnors rättigheter. Trots fåtalet experter på ämnet visar emellertid materialet som skickats in att en övervägande majoritet av kodarna följt GMMP-metodiken.

Viktning

GMMP 2015 använder en viktningsprocedur som introducerades år 2005. Systemet har uppdaterats och granskats för att garantera noggrannhet och tillförlitlighet. Vissa antaganden krävs för att få fram globala resultat. Det går till exempel inte bara att addera

Kodare i Demokratiska republiken Kongo, Bangladesh, Bhutan, Georgien, Ghana och Argentina.

alla länder resultat till varandra, eftersom de varierar mycket i storlek. De globala resultaten måste därför läggas ihop på ett sätt som tar hänsyn till detta. Hänsyn har även tagits till vilken tillgång befolkningen i landet har till olika typer av medier.

Undersökta medier i Sverige

I Sverige undersöktes 2015 elva dagstidningar, sex tv-sändningar, fem radiosändningar, fyra webbtidningar samt tre twitterflöden. Det svenska materialet utgör alltså bara en mycket liten del av den stora globala undersökningen.

PRESS: Aftonbladet, Dagens Industri, Dagens Nyheter, Expressen, Göteborgs-Posten, Metro, Nerikes Allehanda, Svenska Dagbladet, Sydsvenska Dagbladet, Upsala Nya Tidning, Västerbottens-Kuriren.

TV: SVT ABC 19.15, SVT Västnytt 19.15, SVT Sydnytt 19.15, SVT Rapport 19.30, SVT Aktuellt 21.00, TV4 Nyheterna 22.00.

RADIO: SR Morgonekot 07.00, P4 Stockholm 16.30, P4 Göteborg 16.30, P4 Malmöhus 16.30, SR Dagens Eko 16.45.

WEBBTIDNINGAR: aftonbladet.se, dn.se, expressen.se, svd.se.

TWITTER: @aftonbladet, @metro, @svtnyheter.

I Sverige delades granskningen upp geografiskt. I Göteborg samarbetade Allt är Möjligt med Institutionen för journalistik, medier och kommunikation (JMG) på Göteborgs universitet, som också upplät sina lokaler. Ett tjugotal personer deltog, däribland studenter på JMG, medieaktivister och forskare. Nyhetstidningar, webbtidningar och twitterflöden ingick i Göteborgsgruppens studie.

Några av alla dem som deltog i granskningen av nyhetsdagen 25 mars 2015 i Stockholm och Göteborg.

I Stockholm ledde Frida Mörtzell, projektledare hos Rättviseförmedlingen, en grupp om 15 personer från organisationerna Rättviseförmedlingen och Kvinna till Kvinna, som granskade radio- och tv-sändningar.

I den svenska delen av studien granskades 303 nyheter och 620 personer som förekom i press, radio och tv. Även 336 reportrar och presentatörer ingick i studien. I webbundersökningen ingick 109 nyhetssubjekt.

→ **Värt att komma ihåg:** GMMP-studien pekar framför allt på globala mönster i nyheterna. De enskilda ländernas data är mera känsliga. Vissa länder har gjort en mer omfattande datainsamling parallellt med GMMP för att styrka sina resultat. I Sverige fanns dock inte möjlighet till detta 2015. Däremot går det att jämföra de svenska resultaten med den mer omfattande datainsamlingen som Rättviseförmedlingen har gjort parallellt under året (2 400 webbnyheter). Resultaten i *Räkna med kvinnor 2015* går också att jämföra med Genews statistik, som löpande räknar antalet män och kvinnor i nyhetsutbudet på de 17 största svenska tidningsportalerna på nätet.

HUVUD- RESULTAT

*Den femte globala nyhetsstudien
Global Media Monitoring Project
visar att män fortfarande är i kraftig majoritet
i nyhetsflödet, såväl globalt som i Sverige.
Här är några av huvudresultaten.*

MÄN FORTFARANDE I MAJORITET

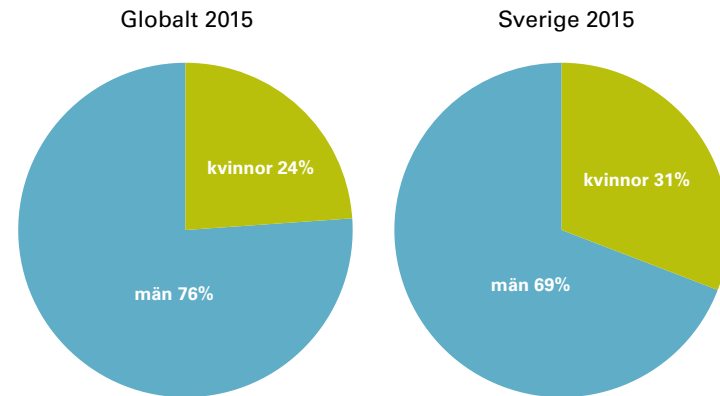
Män dominerar det globala nyhetsflödet

- Det går tre män på varje kvinna i det globala nyhetsflödet och två män på varje kvinna i det svenska nyhetsflödet (24 procent av dem som medverkar i det globala nyhetsutbudet är kvinnor och 31 procent i det svenska). I princip inget har hänt de senaste fem åren, mansdominansen är fortfarande markant.
- Inte inom något bevakningsområde är det övervikt av kvinnor eller jämställt mellan könen när det gäller vem som kommer till tals. Flest kvinnor finns i området vetenskap och hälsa.
- 8 av 10 yrkesföreträdare inom politik och ekonomi/företag är män i det globala nyhetsflödet.
- 4 av 5 experter är män, både i Sverige och globalt.
- En specialstudie visar att kvinnor är ännu mer osynliga i konfliktområden. Bara 13 procent är kvinnor i nyheterna från dessa regioner.

Manlig slagsida även i svenska nyheter

- Svenska nyheter präglas av genusstiltje. För 15 år sedan var det 69 procent män som kom till tals i press, radio och tv. År 2015 är andelen densamma.
- Sverige är därmed inte längre bäst i klassen. Många länder har en betydligt mer balanserad könsrepresentation.
- Svenska radioredaktioner är dock betydligt bättre på att låta kvinnor komma till tals än sina internationella motsvarigheter. Radion är också den svenska medietyp som har högst andel kvinnor i nyheterna med 37 procent.

Diagram 1: Andel kvinnor och män som medverkande i nyheterna

Kommentar: Avser nyhetssubjekt i press, radio och tv. Baserat på 114 länders nyheter under en dag, totalt 22 136 nyheter och 45 402 personer intervjuade och/eller subjekt i nyheterna. För nyheter på internet (nyhetssajter) är andelen kvinnor 25 procent på global nivå och för Sverige 28 procent (både nyhetssajter och twitter).

Källa: www.whomakesthenews.org

- I den globala studien är det 25 procent kvinnor på nyhetssajter. Det kan jämföras med 28 procent kvinnor i nyheterna på de fyra svenska sajter och de tre twitterflöden som undersöktes.
- Norden är bara marginellt bättre än genomsnittet på att låta kvinnor komma till tals i nyheterna, men Sverige har högst andel kvinnor i nyheterna av de nordiska länderna.

Bra och dåliga nyheter

En del redaktioner i Sverige har slutat räkna och lagt ner sina genusgrupper. Flera anger nedskärningar som skäl till att rutinerna förändrats. Andra växlar upp och satsar på daglig koll av representation. Samtidigt ökar trycket utanför redaktionerna. Med ökad kvinnlig representation i alla samhällssektorer, en levande jämställdhetsdebatt och nya digitala mätverktyg finns det inte längre några ursäkter för att inte göra könsbalanserade nyheter.

KVINNOR I GLOBAL NYHETSSKUGGA

Det globala nyhetsflödet handlar alltså fortfarande framför allt om män. 2015 är det oförändrat 76 procent av nyhetssubjekten som är män. Även om kvinnor successivt har tagit mer plats i nyheterna de senaste 20 åren verkar utvecklingen nu ha bromsats.

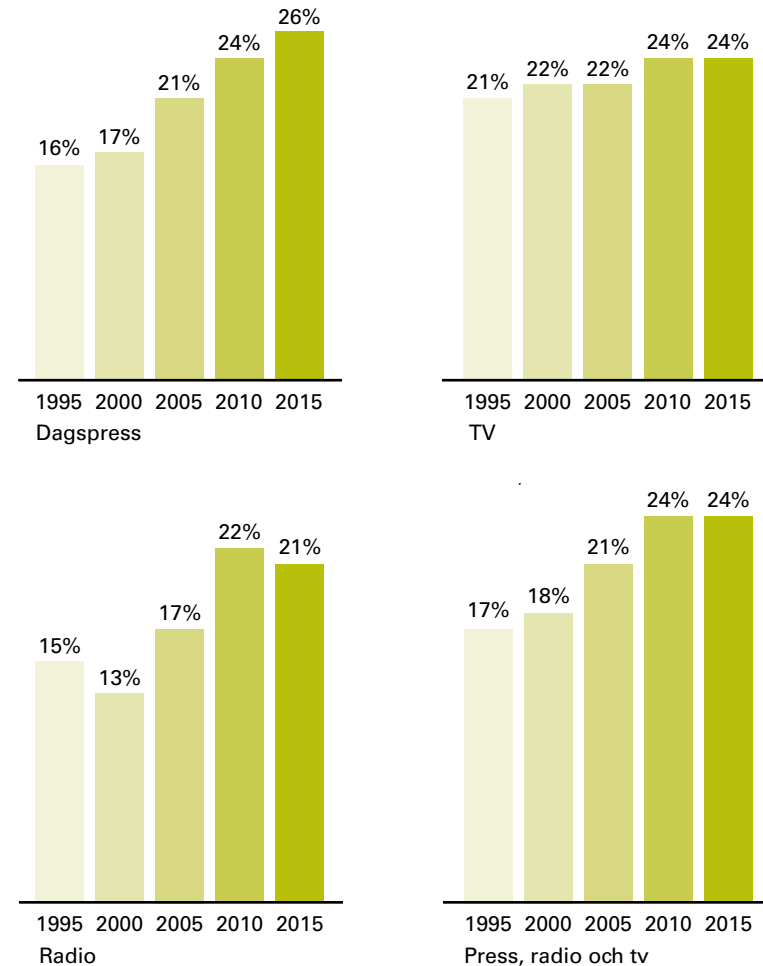
Diagram 2: Andelen kvinnor och män i det globala nyhetsflödet 1995–2015

Kommentar: Baserat på fem studier: GMMP 1995 (71 länder) GMMP 2000 (71 länder) GMMP 2005 (70 länder) GMMP 2010 (76 länder) GMMP 2015 (108 länder) GMMP 2015 (114 länder). En något mindre studie som gäller internet visar att webbnyhetssajter hade 25 procent kvinnor som nyhetssubjekt och twitter 28 procent.

Källa: www.whomakesthenews.org

Diagram 3: Andel kvinnor som nyhetssubjekt i det globala nyhetsflödet i olika medier 1995–2015

Kommentar: Baserat på fem studier: GMMP 1995 (71 länder) GMMP 2000 (70 länder) GMMP 2005 (76 länder) GMMP 2010 (108 länder) GMMP 2015 (114 länder). En något mindre studie som gäller internet visar att webbnyhetssajter hade 25 procent kvinnor som nyhetssubjekt och twitter 28 procent.

Källa: www.whomakesthenews.org

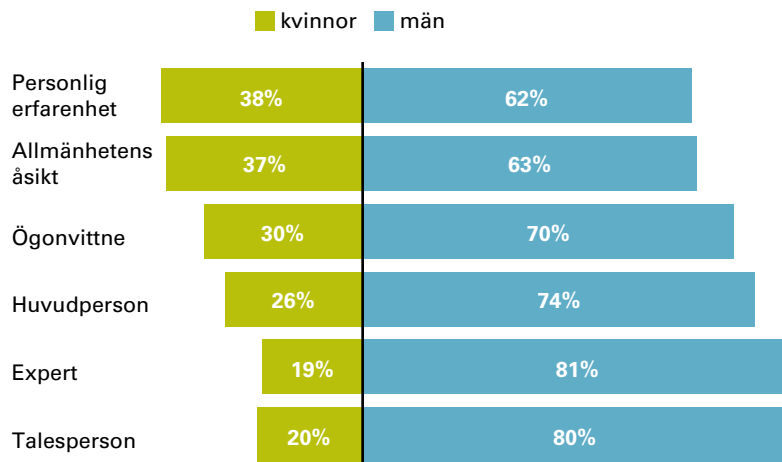
Olika resultat beroende på kanal

Andelen kvinnor och män i nyheterna varierar mellan de olika medietyperna. Televisionen hade den högsta andelen kvinnor i nyheterna när den första studien gjordes 1995 (21 procent) men nu har tv-nyheterna en lägre andel kvinnor än dagspressen, som ökat med 10 procentenheter på 20 år, från 16 till 26 procent. Radio har lägst andel kvinnor med 21 procent.

Fyra av fem experter är män

Kvinnor och män figurerar i olika roller i det globala nyhetsflödet. Mansdominansen är stor bland talespersoner och experter, där 80 respektive 81 procent är män. Det är bara som allmänhetens företrädare, eller som personer med egna erfarenheter, som kvinnor börjar närma sig 40 procent, det vill säga funktioner i nyhetsmedier som per automatik borde kunna vara 50/50.

Diagram 4: Andel kvinnor i olika funktioner i det globala nyhetsflödet 2015

Kommentar: Baserat på 114 länders nyheter under en dag, totalt 22 136 nyheter och 45 402 personer intervjuade och/eller subjekt i nyheterna.

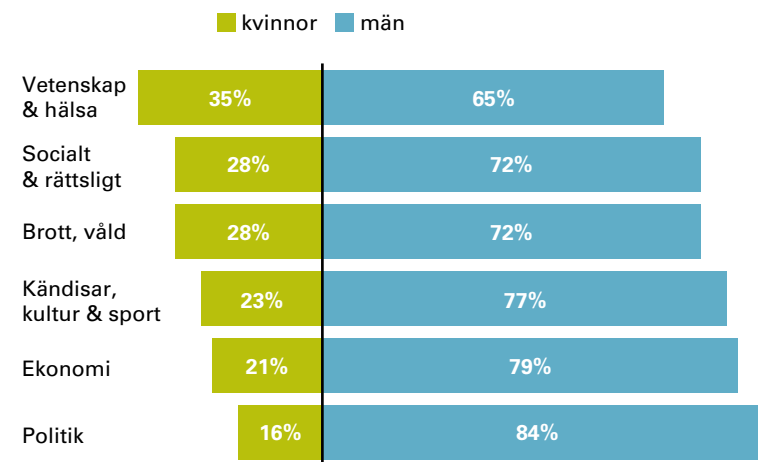
Källa: www.whomakesthenews.org.

Det går också att se en tydlig könsmärkning av de medverkandes professionella bakgrund. 90 procent av vetenskapsföreträdarna är män, en mansdominans som varit i princip oförändrat under 20 år, trots att allt fler forskare är kvinnor. Polis och militär består till 92 procent av män, sporten av 93 procent män. 78 procent av dem som representerar rättsväsendet är män. Kvinnor är endast i majoritet i en av 17 yrkeskategorier: i rollen att vara hemma utan yrke och/eller som förälder. 67 procent av dessa personer är kvinnor.

Den globala nyhetsstudien visar också att kvinnor porträtteras som offer i högre utsträckning än män och det är betydligt vanligare att kvinnor identifieras utifrån sin familjesituation än att män blir beskrivna på detta sätt.

Kvinnor citeras dock i samma utsträckning som män och är oftare med på bild när de förekommer i nyheterna.

Diagram 5: Andelen kvinnor inom olika bevakningsområden i det globala nyhetsflödet 2015

Kommentar: Baserat på 114 länders nyheter under en dag, totalt 22 136 nyheter och 45 402 personer intervjuade och/eller subjekt i nyheterna.

Källa: www.whomakesthenews.org.

Politik och sport tillhör männens värld

Politik är det tema som är mest mansdominerat i det globala nyhetsflödet. Kvinnor har ökat sin andel totalt sett inom alla kategorier, men eftersom så många nyheter handlar om politik där kvinnors medverkan fortfarande är låg, slår det igenom i det totala resultatet. Sporten är också mycket mansdominerad vilket gör att kategorin celebriteter, kultur och sport får en låg andel kvinnor.

Inte i något av de stora bevakningsområdena når andelen kvinnor upp till 40 procent, som är en ofta vedertagen definition av jämställdhet. Inom området vetenskap och hälsa utgör kvinnor numera 35 procent av nyhetssubjekten. Samtidigt är vetenskapsföreträdarna som tidigare nämnts till 90 procent män. Det går att se en svag ökning av andelen kvinnor bland nyhetssubjekten inom politik och regering, vilket speglar att allt fler kvinnor i världen blir politiskt aktiva. I en del länder är detta ett resultat av medveten kvotering till politiska poster.

En annan tendens är att kvinnor generellt sett är något mer synliga i lokala nyheter (27 procent) jämfört med nationella och internationella nyheter, men skillnaderna har minskat jämfört med tidigare års studier.

Klent fokus på kvinnor och jämställdhet

Få nyheter har kvinnor som huvudpersoner och ännu färre, 9 procent, fokuserar på jämställdhet eller brist på jämställdhet. Afrikanska medier har högst andel av den här typen av nyheter.

I nästan hälften av nyhetsmaterialet reproduceras traditionella könsroller. Följaktligen är det ytterst få artiklar som utmanar könsrollerna, bara 4 procent globalt sett. När sådana nyheter förekommer är sannolikheten stor att de skrivits av kvinnliga journalister.

Kvinnor i konfliktområden ännu mer osynliga

En specialstudie av konfliktområden i 15 länder visar att bara 13 procent kvinnor förekom i nyheterna från dessa regioner. Denna rapportering var alltså ännu mer mansdominerad, trots att det finns gott om aktiva kvinnor inom till exempel fredsörelserna i berörda länder.

Webben – ny men konservativ kanal?

När det gäller nyheter på webben skulle man kunna tänka sig att nya medieformer skulle kunna öppna för nya rutiner. Så tycks inte vara fallet. Snarare är det så att webben med sina ständiga uppdateringar och fokus på händelsenyheter är minst lika könskonservativ som övriga nyhetskanaler. Kvinnor utgjorde bara 25 procent av nyhetssubjekten på granskade internet-sidor, medan twitter hade en något högre andel kvinnor med 28 procent. Det likartade resultaten för webbnyheter och traditionell nyhetsförmedling kan också förklaras av mediehusens storlek. Nyhetskanalerna på webben är ofta del av stora nyhetsbolag som delar nyhetsflödet mellan sina olika plattformar.

NYHETSDAGEN I SVERIGE

Nyhetsförmedling är en rutinerad verksamhet, men varje nyhetsdag är ändå unik. I denna del presenterar vi först nyhetsinnehållet i svenska medier och sedan den svenska statistiken.

Den enskilda händelse som fick störst uppmärksamhet denna dag var flygolyckan i de franska Alperna den 24 mars. Ett Lufthansa-plan på väg från Barcelona till Düsseldorf störtade med 150 passagerare ombord. Senare framkom att andrepiloten medvetet hade kraschat planet in i bergväggen. De personer medierna valde att porträttera var främst kvinnor och barn (en hel skolklass fanns bland de omkomna), medan flygexperter och räddningspersonal till största delen utgjordes av män. Tragedin var huvudnyhet i samtliga rikstäckande medier.

Tidningarnas huvudnyheter

Elva dagstidningar ingick i studien. Sju av dem ägnade förstasidan åt flygkraschen. De båda kvällstidningarna ägnade fyra uppslag var åt tragedin. Aftonbladet illustrerade tre av dem med bilder från nedslagsplatsen, medan det fjärde hade bilder på två kvinnor i sorg. Expressen visade bilder från nedslagsplatsen, vittnen och offer på tre av uppslagen. Det fjärde porträtterade en kvinna som hade biljett till det störtade flyget, men som i sista stund ändrat resplaner.

Göteborgs-Postens toppnyhet behandlade ett mordförsök på en kvinna i stadsdelen Gårda av en närstående man.

Förstasidan på Upsala Nya Tidning handlade om nya, rekorddyra bostadsrätter vid centralstationen, som trots priset var så gott som slutsålda. Ytterligare en stor nyhet var hur socialförvaltningen i kommunen glömt bort att stänga en e-postbrevlåda, där allmänheten fortsatt att göra anmälningar som ingen läst om barn som farit illa.

Västerbottens-Kuriren toppade med ett experiment vid Norrlandsoperan, där en manlig försöksperson stängdes in i ett dygn utan att kunna kontrollera sin tillgång till vatten. Syftet var att uppmärksamma vattenbristen på många håll i världen.

Nerikes Allehandas förstasida viktes åt allt grövre stöder inom hemvården. I inlagan kunde man läsa att det oftast är kvinnor som drabbas.

Sydsvenskan lyfte i inlagan att äldre män med prostatacancer ofta blir underbehandlade på grund av hög ålder, liksom att många tungt skuldsatta personer försöker ta sitt liv, bildsatt med en större dragarbild av en kvinnlig småföretagare.

Dagens Industri hade näringslivsprofilen Fredrik Lundberg på förstasidan. I inlagan berättades om hans investeringar i Industrivärden. Att detta är en tidning om män för män är tydligt. Fyra tydliga bilder av kvinnor förekom i detta nummer av DI (jämfört med ett 30-tal män). Det var utrikesminister Margot Wallström, som ”äventyrar medicinsk export”. Det var finansminister Magdalena Andersson, som ”öppnar för en större parlamentarisk utredning av det finanspolitiska ramverket”. Tre kvinnliga anhöriga till flygplansoffren (och en manlig) syntes på ett uppslag. Till sist hade en artikel om eurons återhämtning bildsatts med en porträttbild på Tysklands förbundskansler Angela Merkel.

Andra tidningsnyheter denna dag var att Sverigedemokraternas partiledare Jimmie Åkesson var tillbaka i tjänst efter sin sjukskrivning för utbrändhet efter valet 2014, att en maktstrid uppstått inom Kristdemokraterna efter att Ebba Busch Thor tagit över som partiledare, samt att nazistiska aktiviteter rapporterades ha ökat över hela landet.

Internationella nyheter handlade om att Israel ska ha spionerat på USA angående Irans kärntekniska program, om utrikesminister Margot Wallströms fördömande av Saudiarabien och dess eventuella konsekvenser för svenska företag i området samt att staten Utah i USA åter legaliserat arkebusering av dödsdömda fångar, som en följd av svårigheter att få tag på kemikalier till dödliga giftinjektioner.

TV

Sex nyhetssändningar från tre nationella och tre lokala nyhetsprogram ingick i granskningen. Rapport toppade sändningen med flygkraschen i Alperna, att den första svarta lådan nu återfunnits samt att ledarna för Tyskland, Spanien och Frankrike besökt olycksplatsen under dagen. Därefter följde inslag om att majoriteten av Sveriges kommunalråd inte ansåg att det är hållbart att flyktingar har rätt att bosätta sig var de vill i landet, att det gick uppåt för svensk ekonomi, den långsamma handläggningen av lärarlegitimationer (med en intervju med en drabbad kvinnlig lärare) och att kvinnor exkluderas i finansbranschen.

Även Aktuellt inledde sin sändning med flygplansolyckan. Man rapporterade också om svårigheter för flyktingar att hitta boenden.

TV4 Nyheterna berättade naturligtvis också om flygolyckan, den drabbade skolklassen, liksom om ett manligt svenskt division 3-lag i fotboll som hade ombokad sin resa i sista stund och därmed undslapp kraschen. Därefter följde nyheter om regeringens planer på att sänka rotavdraget vid årsskiftet 2015/2016, om svåra luftföroreningar i Kina (illustrerat med ett inslag om en nybliven mamma i Peking, som oroade sig för sitt barns hälsa), liksom om en svensk skola som senarelagt skolstarten för att eleverna skulle komma dit utvilade och därmed prestera bättre.

Sportnyheterna i TV4 toppades med en presskonferens med Zlatan Ibrahimovic, sedan han förolämpat Frankrike efter att ha blivit osams med en domare under en Champions Leaguematch. Därefter följde ett inslag om Södertälje SK, som bjöd med sina (manliga) fans på kvalspelsmatch i hockeyallsvenskan.

SVT Västnytt rapporterade bland annat om skjutningar i stadsdelen Biskopsgården i Göteborg och ungas rätt till säkerhet.

I SVT ABC berättades om en man som dömts för att ha kört över kvinna med vattenskoter, om diskriminering av romer samt om en man som anhöllits för att ha knivhuggit en kvinna.

I SVT:s Sydnytt berättade man att två personer anhöllits för mord, om ett bombattentat mot Rättscentrum, samt om bristen på finansiell uppbackning för kvinnliga fotbollslag.

Radio

Endast public service-radio granskades, fem sändningar i nationell och lokal radio. Morgonekot rapporterade om flygplanskraschen, om en attack mot tiggare samt brist på kunskap om utländska språk bland sjukvårdspersonal.

Dagens Eko toppade med regeringens planer på att sänka rotavdraget. Naturligtvis rapporterade man även om flygplanskraschen i Alperna, liksom om trafficking.

P4 Göteborg rapporterade bland annat om etableringen av vindkraftverk som skapat kontrovers, om dödsskjutningarna i Biskopsgården samt riktlinjer för patienter som lämnar sjukhuset.

P4 Stockholm handlade om den lokala sjukvårdsbudgeten, en bostadsbrand samt kvinnan som blivit påkörd av en man på vattenskoter.

P4 Malmöhus sände nyheter om EU-migranter som demonstrerat i Malmö kommunfullmäktige för större sociala insatser. Man rapporterade också om utrotningshotade paddor.

Twitter och webbtidningar

Fyra nyhetssajter och tre twitterflöden granskades, baserat på den medietilldelning och de kriterier som GMMP gett Sverige. Twitterkommentarerna och rapporteringen i webbtidningarna speglade i mångt och mycket innehållet i övriga mediekanaler och då framför allt flygplanskraschen, rotavdragens eventuella avskaffande och Zlatans agerande mot domare.

NYHETSFÖRMEDLING MED GLASTAK?

För 15 år sedan var Sverige bland de bästa länderna i GMMP med 31 procent kvinnor i nyheterna, medan det globala snittet låg på 17 procent. Nu är inte Sverige bäst i klassen längre. 2015 års GMMP visar att flera länder har betydligt högre andel kvinnor i nyheterna, medan Sverige fortfarande ligger kvar på 31 procent kvinnlig representation i press, radio och tv.

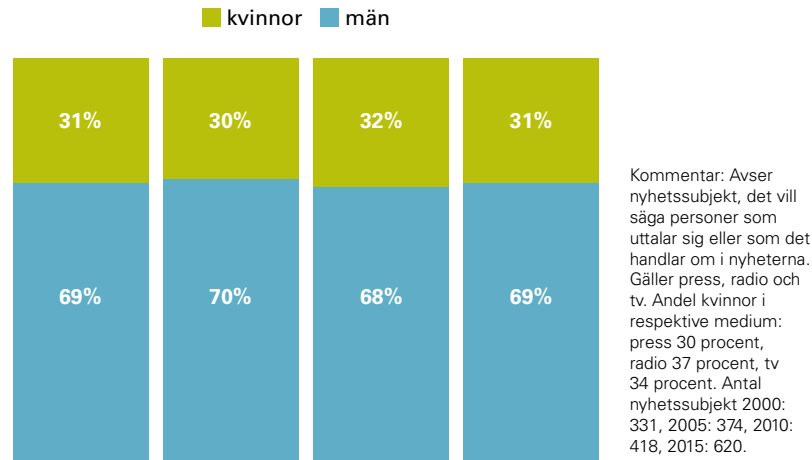
Webbundersökningen pekar på att de nya plattformarna fortsätter traditionella mediernas rutiner att ge män större utrymme än kvinnor. Det kan till och med vara så att webben är mer konservativ än övriga medier, andelen kvinnor var 28 procent.

GMMP-studien bekräftar de mönster för kvinnors underrepresentation som finns i annan svensk forskning om könsrepresentation i nyheter. Mönstret har varit oförändrat sedan slutet av 1990-talet då andelen kvinnor i nyheterna också låg omkring 30 procent.

Förhållandet två tredjedelar män och en tredjedel kvinnor som nyhetssubjekt är därmed oförändrat i Sverige sedan åtminstone 15 år tillbaka. Man kan invända att materialet i GMMP är begränsat och det stämmer. Samtidigt upprepas ett mönster som tidigare visats i exempelvis *Publicistiskt bokslut* vid JMG, interna redaktionella mätningar och andra studier. Under 2015 granskade exempelvis *Rättviseförmedlingen* 2 400 webbartiklar från Sveriges 12 största nyhetssajter. Deras rapport *Rättvisaren!* visar att färre än 30 procent av de medverkande var kvinnor och bara 9 procent har utomnordisk bakgrund.

Vem som än räknar eller hur det görs tycks inte spela så stor roll – gång på gång återskapas mönstret. Därför kan man tala om strukturell underrepresentation av kvinnor i nyhetsutbudet.

Diagram 6: Utveckling Sverige 2000-2015. Andelen kvinnor och män i nyheterna

Källa: www.whomakesthenews.org

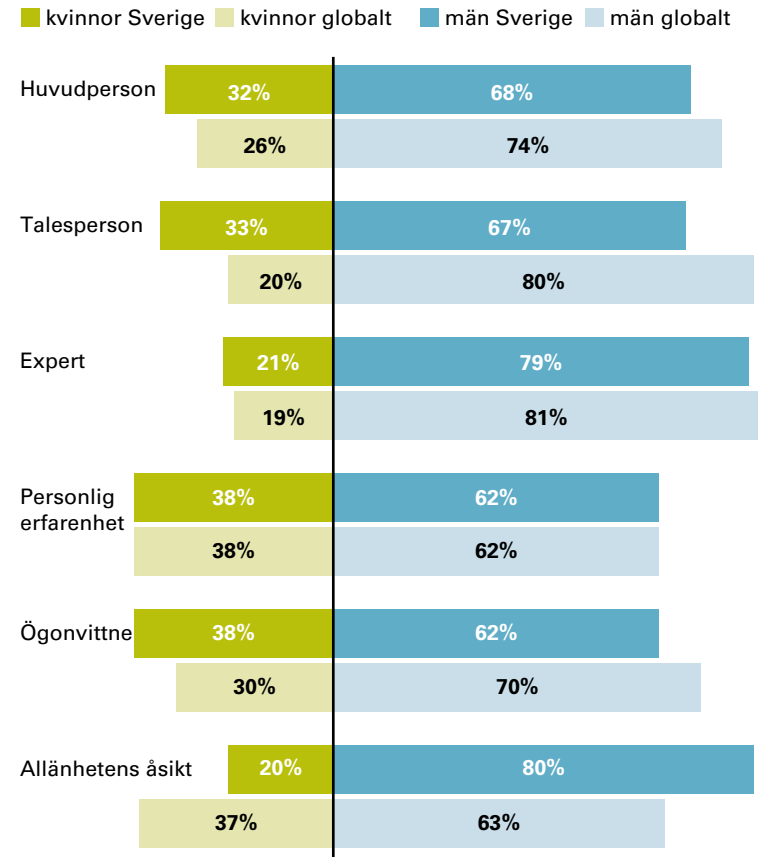
Männen är experter och talespersoner

Det är framför allt i egenskap som expert och talesperson som människor framträder även i svenska medier. Majoriteten av alla som framträder har dessa funktioner. Båda rollerna domineras av män. Kvinnorna förekommer oftast när man vill ha en personlig erfarenhet. Här kan man notera att mönstret i Sverige och världen inte skiljer sig så mycket åt (se diagram 7). Man kan tolka detta som att nyhetslogiken är global och bygger på att man intervjuar maktinnehavare och experter. I Sveriges fall är det ändå anmärkningsvärt att andelen kvinnor är så låg med tanke på att det finns gott om kvinnliga chefer, experter och personer med just de positioner som journalister tycks efterfråga.

Politikern är ofta en man – även i svenska medier

Det vanligaste yrket eller positionen bland aktörerna i undersökningen är politiker i någon form. Här märks det också att Sverige

Diagram 7: Kvinnor och mäns olika funktioner i nyheterna, i Sverige och globalt 2015

Kommentar: Avser nyhetssubjekt, det vill säga personer som uttalar sig eller som det handlar om i nyheterna. Gäller press, radio och tv.

Källa: www.whomakesthenews.org

har fler kvinnliga politiker jämfört med övriga världen. 34 procent av politikerna är kvinnor i den svenska nyhetsrapporteringen, vilket kan jämföras med det globala snittet på 18 procent.

Näringslivsföreträdare är också en stor grupp, där är andelen 20 procent kvinnor jämfört med det globala snittet på 16 procent.

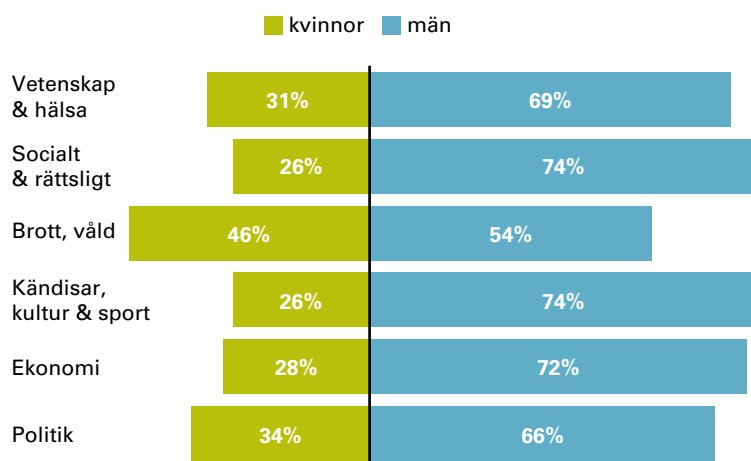
Politik och sociala frågor högst på agendan

De två största ämnena på undersökningsdagen (med flest aktörer) var politik samt sociala och legala frågor. Den stora mängden material i den senare kategorin förklaras delvis av att flygolyckan kodades inom den kategorin. Brott och våld var den kategori som hade högst andel kvinnor, vilket delvis kan förklaras av att kvinnor oftare än män förekommer som brottsoffer.

Kvinnliga journalisterna oftare presentatörer

Man kan också se en könsmärkning av vem som levererar nyheterna. Den globala trenden att kvinnor presenterar nyheter om män finns även i Sverige. Under nyhetsdagen var 68 procent av nyhetspresentatörerna kvinnor. Bland nyhetsreportrarna var det en omvänd situation, 65 procent var män.

Diagram 8: Andel kvinnor och män inom olika bevakningsområden i Sverige 2015

Kommentar: Avser vad nyheten handlar om och hur många kvinnor som förekommer i det ämnet. Gäller press, radio och tv i Sverige 2015.

Källa: www.whomakesthenews.org

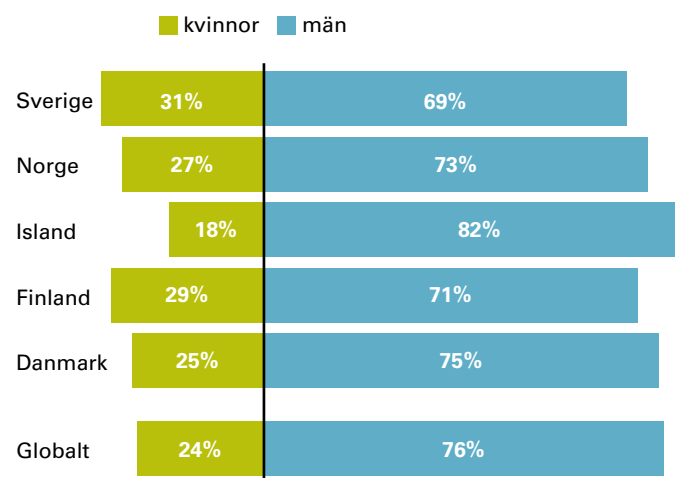
Skillnader i Norden

De nordiska länderna ligger ofta i topp när man mäter indikatorer för jämställdhet, all fem länderna var högst rankade i Världsbankens *Global Gender Gap Report 2014*. Jämställdhet ses närmast som en nordisk exportvara. Därför skulle man kunna förvänta sig att Norden även har en hög andel kvinnor i nyheterna, men så är inte fallet. Visserligen har länderna något högre andel kvinnor jämfört med det globala genomsnittet, men 2015 är det många länder som är bättre på att låta kvinnor komma till tals än de nordiska länderna.

Bara Sverige har mer än 30 procent kvinnor. Island ligger under det globala snittet och Danmark bara något över.

När det gäller personernas funktion i nyheterna utmärker sig Danmark med en förhållandevis hög andel kvinnliga experter, 32 procent, jämfört med Sveriges 21 procent.

Diagram 9: Andel kvinnor som nyhetssubjekt i Norden 2015

Kommentar: Avser nyhetssubjekt, det vill säga personer som uttalar sig eller som det handlar om i nyheterna. Gäller press, radio och tv i Norden 2015. Antal personer som förekommer i respektive lands nyhetsmedier: Danmark:357, Finland: 391, Island:103 Norge: 270, Sverige 620.

Källa: www.whomakesthenews.org

En delförklaring kan vara att Danmark har en kvinnlig expertdatabas sedan drygt 20 år tillbaka som drivs av Kvinno, Danmarks kunskaps- och utvecklingscenter för kön, jämställdhet och mångfald. Tillsammans med regionala partners har Kvinno startat expertdatabaser i Palestina, Jordanien, Egypten och Libanon.

Finland är det enda nordiska landet som har över 40 procent kvinnliga reportrar i nyheterna (44 procent).

Synlighet och jämställdhet hör ihop

Genom GMMP-studien kan vi för fjärde gången konstatera att kvinnor i svenska nyheter är en bristvara. Det räcker inte att en enskild nyhet är könsbalanserad och utmanar könsstereotyper om det samlade nyhetsflödet skapar mönster som osynliggör en stor del av befolkningen.

Sveriges jämställdhetspolitiska mål handlar om att kvinnor och män ska ha makt och möjlighet att forma samhället och sitt eget liv. Medierna kan då inte stå vid sidan om och bidra till att förstärka det män gör och förminska det kvinnor gör. Det spelar roll om man tillhör en minoritets- eller majoritetsgrupp. Redan på 1970-talet konstaterade organisationsforskaren Rosabeth Moss Kanter att om en person tillhörde en grupp som var mindre än 35 procent så fick den personen räkna med att vara en "token", en symbol för sin kategori snarare än att bli betraktad som en egen individ. Det är därför många jämställdhetsplaner anger att det ska vara minst 40 procent av vardera könet i olika sammanhang.

Överfört på nyhetsmedier kan man säga att där skapas synlighet för män som tillåter dem att vara individer i den stora majoriteten medan kvinnor osynliggörs och riskerar att bli representanter för kvinnor som en minoritet. Detta trots att kvinnor utgör halva befolkningen.

KÖNSBLINDA OCH MEDVETNA NYHETER

Nyheter handlar både om oförutsedda händelser som ska bevakas och om egna redaktionella val. Det betyder att redaktionerna både kan förstärka eller förminska kvinnors och mäns närvaro och synlighet. Här är några exempel på redaktionella val nyhetsdagen 25 mars 2015.

SVT:s Aktuellt prioriterade ett inlägg om BBC-profilen Jeremy Clarkson, tidigare programledare för bilprogrammet Top Gear. Detta trots att Top Gear inte sänds på någon av SVT:s kanaler, utan i den kommersiella Kanal 9. Clarkson hade blivit avskedad från BBC för verbala och fysiska rasistpåhopp mot en kollega.

Hela inlägget domineras av män. Förutom Clarkson själv förekommer en man som protesterar till stöd för Clarkson utanför BBC. Storbritanniens premiärminister uttalar sig, liksom en manlig PR-specialist, en manlig BBC-chef och en manlig tv-kritiker. I studion fanns en manlig och en kvinnlig programledare samt en manlig tv-kritiker. Merparten av inlägget och studiosamtalet efteråt var lättsamt och genomsyrades av en fascination för Clarkson. En kvinnlig programledare som agerat på samma sätt hade med största sannolikhet blivit annorlunda behandlad.

Flera andra medier tog också upp nyheten, men utan vidare analys. Två veckor senare meddelade Clarksons tilltänkta efterträdare, den kvinnliga programledaren Sue Perkins, att hon avslutat sitt Twitterkonto efter att ha mottagit flera dödshot av Clarksons beundrare.

I Dagens Nyheters ekonomisektion återfanns en artikel om kvinnligt ledarskap: "Så ska kvinnorna få makt i Silicon Valley". Artikeln ifrågasätter den stereotypa bilden att kvinnor inte attraheras av tekniksektorn. Faktum är att många kvinnliga dataingenjörer inte får jobb efter avslutad utbildning. Mot de som fått jobb förekommer sextrakasserier. Riskkapitalister investerar också mer i manliga entreprenörer än kvinnliga, enligt artikeln. Den manliga reportern tar också upp att företag präglade av jämställdhet och mångfald är betydligt mer lönsamma än traditionella bolag, enligt en rapport från konsultföretaget McKinsey.

En artikel ur Dagens Nyheter kultursektion handlar om de tre konstnärerna Lars Lerin, Kakan Hermansson och Nino Ramsby, alla tre kända företrädare för HBTQ-rörelsen. Trion kommer tillsammans att ställa ut sina verk under Eurogames, ett internationellt sportsligt, politiskt och kulturellt evenemang. Syftet är att synliggöra HBTQ-personers utsatthet.

Genom att lyfta detta event görs läsarna uppmärksamma på det sociala motstånd som HBTQ-rörelsen ofta möter. De kulturella företrädarna som med stolthet berättar om sitt arbete fungerar också som förebilder.

Sporten är en nyhetssfär som generellt sett släpper igenom få kvinnor. Ett undantag den 25 mars var SvD Sport som hade kvinnliga idrottsutövare i tre av sina fyra stora artiklar. Den största handlar om hockeymålvakten Kim Martin Hasson och hennes skadeproblem inför hemma-VM. De övriga två handlar om Sveriges VM-trupp i damfotboll, liksom om konståkningsstjärnan Joshi Helgesson, som intervjuas inför konståknings-VM.

Genom att synliggöra idrottskvinnor och deras bedrifter ges dessa kvinnor betydelse och erkännande i paritet med manliga idrottsstjärnor, vilket är en viktig signal till andra kvinnliga idrottsutövare, liksom sportintresserade läsare.

OLOGISK RETORIK

Många journalister skjuter ifrån sig kritiken om att de bidrar till att vidmakthålla patriarkala maktstrukturer genom sin nyhetsrapportering. Vi har valt ut två citat som ofta återkommer i samtal med journalister, som lätt går att slå hål på.

"Vi speglar bara verkligheten."

Ja, det finns en övervikt av män inom vissa samhällssektorer. Sverige har en könssegregerad arbetsmarknad, men det betyder inte att kvinnor är mindre nyhetsmässiga. Det finns kvinnliga experter och talespersoner inom i princip alla områden om man bara börjar leta efter dem. Med all säkerhet finns det lika många kvinnor som män ur allmänheten som kan uttala sig om hur beslut och händelser påverkar deras liv. Verkligheten är att halva världens befolkning består av kvinnor. Låt det synas i nyhetsrapporteringen.

"Kvinnor vill inte uttala sig."

Det har historiskt inte ansetts som kvinnligt att ha en åsikt. Kvinnors åsikter tas inte heller på lika stort allvar som människens i dagens samhälle. Numera måste kvinnor som sticker ut hakan också vara beredda på hatattacker från nättrollen. För att normalisera kvinnligt deltagande i det offentliga samtalet behöver fler kvinnor ta plats i nyhetsmedierna. Nyhetsredaktionerna behöver också fundera över sina egna rutiner som gör att män så villigt ställer upp på intervjuer medan kvinnor tvekar.

MEDIERNA

SVARAR

I denna del följer vi upp de nyhetsredaktioner som vi har rapporterat om tidigare år. Vi fångar upp nya initiativ och har sökt kontakt med de mediehus vars kanaler vi har granskat i årets rapport.

De goda nyheterna är att allt fler nyhetsorganisationer runt om i landet arbetar för ett jämställt utbud, liksom för en jämställd arbetsplats. Det har även startats flera privata initiativ som verkar för en ökad genusmedvetenhet i medierna. Dessvärre är det också en del redaktioner som har lagt ner ett fruktbart genusarbete, ibland på grund av neddragningar och minskade resurser, ibland beroende på bristande intresse från såväl ledning som medarbetare.

Mediebranschen är en bransch i kris – under de senaste tio åren har minst 1 000 journalistjobb försvunnit och medieföretagen har problem med sina affärsmodeller. Detta påverkar nyhetsrapporteringen. I en allt mer slimmad miljö verkar det vara lättare att falla tillbaka mot vedertagna strukturer och arbetsätt. När man har ont om tid går det snabbare att ringa upp en välkänd manlig expert, än att vidga sina nätverk och söka efter en kvinnlig representant.

Av de representationsmätningar som görs av nyhetsutbudet inbegriper de flesta ”gammelmedier”. Många redaktioner anser det vara alltför svårt att mäta webbpubliceringar, både på grund av dess flyktighet och kvantitet. Numera finns dock flera verktyg för webb-mätning att tillgå.

VÄSTERBOTTEN – BÄST I KLASSEN?

En region som fortsätter att utmärka sig inom medier och jämställdhet är Västerbotten. Såväl press som etermedier har ett grundat genustänk sedan många år tillbaka. Banbrytande feministiska radioprogram, som Radio Ellen och efterföljare som Radio Freja, producerades på Sveriges Radio i Umeå. Västerbottens-Kuriren har också blivit känd för sitt systematiska räknande.

Umeå universitet bildades så sent som 1965, bara några år innan Europas brinnande studentrevolter, och kom att dubbas ”det röda universitetet” då det bland landets äldre universitet med flerhundraåriga anor ansågs ungt och radikalt. När kurser i könsrollsfrågor började utformas på flera av landets universitet under 1970-talet fick de på Umeå universitet en tvärvetenskaplig inriktning för att ämnet ansågs genomsyra alla områden. Genusperspektivet löper därmed som en röd tråd genom de flesta kursmoment på universitetets journalistprogram.

På uppdrag av jämställdhetsutskottet i Umeå kommun har universitetet också utbildat kommunchefer i makt- och könsfrågor

Radio Ellens redaktionsmedlemmar 8 mars 1988: Isa Edholm, Karin Nordberg, Margareta Simm och Carina Bjuhr.

sedan 1992. Även partiet Feministiskt Initiativ, FI, har rönt stora framgångar i Umeå, och har i dagsläget tre mandat i kommunfullmäktige. Man kan med andra ord konstatera att den feministiska rörelsen i Umeå är stor och att alla dessa initiativ sammantaget troligtvis bidrar till det könsbalanserade nyhetsutbudet i regionen.

SVT Nyheter Västerbotten – 49 procent kvinnor i inslagen

SVT Nyheter Västerbotten, före detta Västerbottensnytt, separerades från Nordnytt år 2001. Det beslutades då att jämställdhet ska vara ett redaktionellt värde. Målsättningen var att bryta föreställningen om manligt och kvinnligt och de könskodade yrkena genom att visa upp en jämn fördelning av kvinnor och män i rutan. Varje dag sedan dess räknar man hur många män respektive kvinnor som intervjuas och varje vecka sammanställs siffrorna.

Förutom att föra statistik har man infört dagliga redaktionsmöten klockan 11 på förmiddagen, istället för som tidigare under eftermiddagen. På så sätt har man möjlighet att tänka om inför kvällens sändning avseende ämnen, mångfald och jämställdhet. Maria Brändström, jämställdhetsansvarig på SVT Nyheter Västerbotten, tror inte på teorin att nedskärningar innebär minskade resurser för jämställdhetsarbetet:

– Tempot har ökat även hos oss och vi har fått fler arbetsuppgifter på kort tid. Trots detta har vi blivit ännu bättre! Min teori om varför beror på två saker; dels att vi fortsätter att räkna, dels att ledningen också tycker att detta är viktigt.

Förhoppningen inför framtiden är att börja räkna andelen män respektive kvinnor även på webben.

”Chefen måste tycka det är viktigt för att man ska lyckas i jämställdhetsarbetet.”

Maria Brändström, jämställdhetsansvarig på SVT Nyheter Västerbotten

Arbetsmetoden kan sammanfattas i följande punkter:

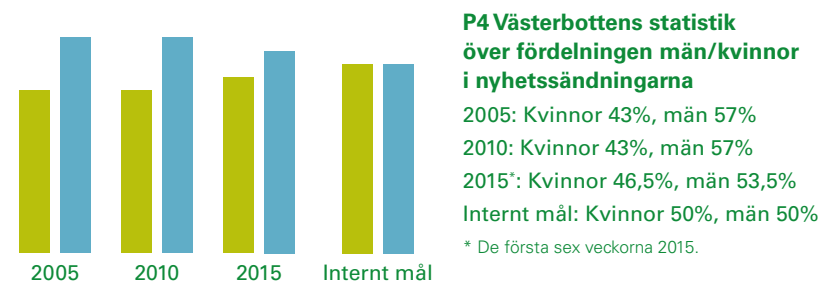
- Nåbara mål, be inte om månen från början. Det är roligare att lyckas och höja ribban än att sikta för högt och rada upp misslyckandena efter varandra.
- Mät varje vecka – jämställdhet är ett tråkigt varje-dag-arbete. Det är som att fixa disken, du måste göra det efter varje måltid om du vill hålla diskbänken ren. När du tror att du kan diska och att jobbet är klart, det är då som diskbänken svämmar över.
- Ha återkommande diskussioner om varför/varför inte målen nåddes, återkoppla och analysera. Om du inte gör det kommer du inte att ha vetskap av vad som stoppar dig, eller vad som gör att du lyckas.
- Aktivt ledarskap – jämställdhet är inte minst en ledarskapsfråga. Det behövs både coachning gentemot arbetsgruppen som ett kollektiv, men även gentemot individerna i arbetsgruppen.
- Tydliggör strukturer, kommunicera varför jämställdhet är viktigt.
- Påminn hela tiden om vikten att hitta kvinnor att intervjua. Letar man kvinnor och anstränger sig varje dag så når man faktiskt hälften kvinnor och hälften män.

P4 Västerbotten – låter de berörda komma till tals

Redan 2002 inleddes det så kallade ”nyhetsprojektet” i P4, med syfte att göra de lokala radionyhetererna ”mer tillgängliga för ett alltmer mångskiftande publik”.

Som ett led i detta arbete började P4 Västerbotten att systematiskt räkna andelen män och kvinnor i sina sändningar redan 2005, vilket har gett resultat. Framför allt är det ambitionen att komma bort från de slentrianmässiga makthavarintervjuerna och istället låta berörda människor höras som har lett till en ökad mångfald i sändningarna.

– Statistik som används i det publicistiska tänket är viktig. Statistik som är till för sin egen skull tappar ju i betydelse. Vi är nu på gång med ett nytt redaktionellt gemensamt textsystem, men statistiken kommer att fortsätta att mätas och då också kvinnor/män varje dag, kommenterar agendachefen Agneta Kellgren.

”Vi har jobbat med könsfördelning så länge så nu sitter det i ryggraden, det är en självklarhet.”

Agneta Kellgren, agendachef på P4 Västerbotten

Västerbottens-Kuriren – vill ge läsarna en bättre tidning

En innehållsanalys av liberala Västerbottens-Kuriren 2002 visade att kvinnor enbart utgjorde 23 procent av nyhetsrapporteringen i tidningen, trots att andelen kvinnliga läsare utgjorde 51 procent. Därmed inleddes ett hängivet arbete med att nå en jämn könsfördelning i alla tidningens sektioner.

Den administrativa redaktionschefen Gunnar Falck berättar att målbilden 50/50 blev alla redaktörers ansvar och att räkningen av antalet kvinnor i text och bild var en självklar utgångspunkt i kursändringen – något som efter 13 år har gett följande resultat:

Bäst: Från 23 procent kvinnor i den lokala nyhetsrapporteringen till 49 procent.

Sämst: Från 18 procent kvinnor i sportsektionen till 41 procent.

– Det som har tagit längst tid att förändra är utbudet på sportsidorna, och där har vi fortfarande en bit kvar. Men nu pratar vi i alla fall med de kvinnliga aktiva, istället för deras manliga tränare. I början fick vi också ta emot en del negativa kommentarer från sportintresserade män som inte ville läsa om kvinnor, men det förekommer inte längre, säger Falck.

Utbudet på webben räknas dock inte alls. Anledningen, enligt Falck, är att det är för svårt att få ut statistik över ett helt dygn, då förstasidenyheterna är så flyktiga och det bakomliggande materialet alltför omfattande. Däremot är det samma journalister som skriver på webben som i tidningen, vilket han hoppas är en garant för ett relativt jämställt nyhetsflöde även där.

Bild: Teodor Falck

”Att förbise kvinnor i nyhetsrapporteringen är bara en dålig vana.”

Gunnar Falck, administrativ redaktionschef,
Västerbottens-Kuriren

Reporter Josefina Isaksson och nyhetschefen Stefan Åberg diskuterar kvinnorepresentationen i en artikel om stigande bostadspriser i Umeå.
Bild: Curt Dahlgren

Förutom att räkna representationen på tidningssidorna uppmantras alla redaktörer och journalister på tidningen att tänka till kring vilka som drabbas, vilka som kan svara, hur man hittar en kvinnlig expert i ämnet. Fler kvinnliga krönikörer uttalar sig nu på ledarsidan och varje år står tidningen bakom en drive till kvinnliga nätverk i området att säga sitt på debattsidorna.

– För oss har detta inte varit ett jämställdhetsprojekt. Det handlar om att porträttera kvinnor i samma utsträckning som män för att våra läsare förtjänar det och vår tidning behöver det. Resultatet är en mycket bättre tidning, med fler röster som kommer till tals och fler som tycker till.

PUBLIC SERVICE – MED SÄRSKILT ANSVAR

Redan i slutet av 1970-talet (efter FN:s första kvinnokonferens i Mexiko 1975) inleddes ett omfattande jämställdhetsarbete inom public service som 1979 utmynnade i rapporten *Sakligt, Opartiskt, Jämställt*. (Då var alla verksamheter fortfarande samlade i ett och samma bolag, Sveriges Radio.) Idéer som lyftes fram var en medveten personalpolitik, tillsättandet av en jämställdhetskommitté, seminarier och studiecirkel i könsmaktsfrågor för personalen, ett mer jämställt programutbud och självförtroendekurser för kvinnor. Sedan fortsatte olika granskningar av jämställdheten, både internt och publikt.

Framför allt Sveriges Radio blev ett flaggskepp för genusmedvetna satsningar och feministiska program, såsom Radio Ellen med efterföljare som Radio Freja och Gender. Efter 25 år, 2006, lade SR ner sina feministiska program. Istället förklarade ledningen att allt utbud ska präglas av ett genusperspektiv.

Numera har allt fler redaktioner i såväl P1, P3 som P4 börjat räkna antalet män och kvinnor i sina sändningar och de flesta har sedan 2013 kommit upp till mellan 40 och 50 procent kvinnor i utbudet.

SVT har i olika grad fokuserat på jämställdhet i sina nyhetsprogram. Här följer Sveriges Radio och SVT:s egna rapporteringar om jämställdhetsläget 2015.

Sveriges Television – ny likabehandlingsplan

SVT har sedan april 2015 en ny policy gällande vad företaget kallar *Sverigespegling och likabehandling*, vilken utgör grunden till den mångfaldsplan som ska gälla på företaget från och med 2016. Denna plan inkluderar inte bara representationsperspektivet utifrån genus, utan för också in ett nytt perspektiv gällande etnicitet (själv utlandsfödd eller med minst en förälder utlandsfödd) med konkret målbild hur denna representation ska öka bland SVT:s medarbetare till och med 2018.

Det finns dock ännu ingen central samordning gällande mätning av mångfald och jämlikhet, men de lokala initiativen är flera. Förutom många lokala redaktioner ute i landet räknar idag SVT Forum kön, partirepresentation och ämnesval. Även SVT Nyheter har återupptagit räkningen av kön i Rapport och Aktuellt under hösten 2015. Planen är att även SVT Nyheter Online ska initiera könsmätning av sitt utbud.

SVT:s policy för Sverigespegling och likabehandling lyder:

- Alla människor är lika mycket värda.
- SVT:s program ska spegla befolkningens olika behov, intressen, perspektiv och åsikter. Alla ska känna igen sig i SVT:s utbud.
- När vi anställer personal ska vi alltid tänka på att ha ett brett spektrum av kompetenser och erfarenheter. Varje enskild rekrytering ska föra in ny kunskap om vår publik.
- Alla ska känna sig trygga på SVT, diskriminering i alla former ska motverkas.
- SVT välkomnar olikheter med hänsyn till ålder, kön, könsidentitet eller annat uttryck, etnicitet, religion eller andra övertygelser, sexuell orientering, funktionsnedsättning och behov av tillgänglighet. Hänsyn ska också tas till sociala och regionala aspekter.
- Sveriges befolkning ska avspeglas i såväl utbud som i sammansättning av vår personal.

”Det är i den planerade journalistiken man har chansen. Ju närmare deadline, desto svårare är det att tänka i termer av könsbalans.”

Klas Wolf-Watz, gruppchef för P1-morgon och Studio Ett

Sveriges Radio – jämn könsfördelning som mål

Sveriges Radio var en pionjär bland genusmedvetna medieföretag, och sände från tidigt 1980-tal till sent 2000-tal en rad rena feministprogram, som Radio Ellen, Freja, Lika villkor och Genus. Numera finns dock inte längre några specifika program om genus och jämställdhet.

– Vår avsikt är att jämställdhetsarbetet ska genomsyra alla program och det är en ständigt närvarande fråga när vi skapar och utvecklar program, säger utbudsdirektör Cecilia Bodström.

Frågor om genus tas nu upp i aktualitetsprogram som Studio Ett och P1-morgon. En specifik serie på ämnet som sändes i P1 2014 var Kvinnorna och pengarna.

I programbeställningarna, som innehåller uppdragen till alla redaktioner inom Sveriges Radio, finns ett antal mål. Om könsfördelningen i program/nyheter står det: ”De medverkande ska ha jämn könsfördelning.” Varje redaktion/program sätter sedan upp egna rutiner för mätning, som görs i det redaktionella systemet ENPS, och utvärdering. Dock har ett antal större, så kallade lyssningsprojekt genomförts i alla fyra kanaler (P1-P4).

P1

Det senaste lyssningsprojektet i P1, 2013, gav vid handen att det fanns en övervikt av män bland de medverkande i programmen, medan det fanns en övervikt av kvinnor bland programledare och programmakare.

– Det var ingen vetenskaplig undersökning, då alla redaktioner utgick från olika kriterier när de mätte, men det gav oss ändå en fingervisning om var vi befann oss. Och statistiken visade att vi var duktiga på mångfald, men inte lika duktiga på kön. Vi trodde att vi var bättre, men det visade sig att vi speglade samhället i stort. Det var en viktig väckarklocka för oss och det bevisar att man aldrig kan släppa taget om diskrimineringsfrågorna, säger Louise Welander, chef och utgivare Sveriges Radios samhällsredaktion.

Resultatet används nu för att komma närmare målet om jämn könsfördelning och på samhällsredaktionen räknas numera varje program utifrån kön. Ett program som nått en jämnare könsbalans är programmet P1-morgon.

– Vi stack ut med mycket svaga siffror (73 procent män i sändningarna), så vi kände att vi var tvungna att medvetandegöra problemet. Det handlar ju om kvalitet och relevans, att få med så stor mångfald och så många röster som möjligt, säger Klas Wolf-Watz, gruppchef för P1-morgon och Studio ett.

Nu räknas kön på redaktionen över fyraveckors cykler och man har flera gånger nått målet 50/50. För att vara förberedda även när ”klassiska säkerhetsämnen”, som krig och ubåtsjakter, hamnar överst på agendan lägger programmets researchers mycket tid på att hitta nya röster och experter.

Även övriga Ekot har genomgått ett stort förändringsarbete som sjösattes våren 2015, med fokus på bland annat könsbalans, mångfald och snabbhet.

– Ekot har fört statistik i flera år, men med de nya målen blir det lättare att sätta in den i ett sammanhang, kommenterar Wolf-Watz.

P2

P2 sänder ju inga nyheter, utan musik i olika genrer. Kanalen har på senare år dock arbetat aktivt med att bland annat spela mer musik av kvinnliga tonsättare.

P3

På Sveriges Radios ungdomskanal för alla redaktioner egen statistik över bland annat kön. Statistiken från den senaste mätveckan i maj 2015 visar att könsfördelningen i nyheter, program och lyssnarmedverkan ligger på 49 procent kvinnor och 51 procent män.

– Genus och mångfald är en viktig fråga bland personalen, säger utbudsutvecklare Karin Janson.

P4

Varje år medverkar sammanlagt 247 000 människor i P4:s 25 lokala kanaler. Hälften av dessa tilltalas som makthavare/expert och hälften som berörda. När P4 mätte könsbalansen 2002 låg andelen kvinnor i detta utbud på 40 procent. Från och med 2012 sammanställs statistiken för hela P4 en gång per år. Numera ligger kvinnorepresentationen på 46 procent. Andelen personer med annan bakgrund än svensk har på tre år ökat från 5,5 procent till 11 procent.

– I vårt mätprogram ENPS mäts kriterier som geografi, kön, intervjusätt. Mångfaldsstatistiken sammanställs däremot utefter mötena med människor och alltså inte bara utifrån vilket namn personen i fråga har. På så sätt blir det mycket mer kvalitetssäkert än att anta att någon har någon annan bakgrund än svensk på grund av sitt namn, säger Magnus Quick, områdeschef för Sveriges Radios kanaler i Skåne, Halland och Blekinge.

Alla redaktioner jobbar mot ett jämställt och jämlikt innehåll. På vissa håll i landet ställer man upp såväl redaktionella mål, totalmål, som personliga mål att sträva mot bland de anställda.

Enligt Quick beror den ökade könsbalansen både på omställningar på redaktionerna och i samhället i stort. Kvinnor både får mer plats och tar mer plats.

KOMMERSIELLA MEDIER

Metro – görs för en kvinnlig publik

MTG:s annonsfinansierade tidning görs specifikt för en kvinnlig publik. En stor del av det redaktionella arbetet läggs på att lyfta fram kvinnliga förebilder för tidningens målgrupp, som till stor del består av yngre kvinnor. Omkring 60 procent av Metros fans på Facebook, som är tidningens största digitala kanal, är kvinnor.

Mycket material tas från Tidningarnas Telegrambyrå, TT, men tidningen har även ett fåtal anställda reportrar som skriver för såväl pappers- som webbtidningen. I processen från idé till färdig artikel deltar minst en kvinna i nyhetsvärderingen, antingen som reporter, på idénivå, eller som ansvarig nyhetschef.

Redaktionen för inte historisk statistik, men nyhetschefer och redaktörer räknar löpande i realtid vilka som får uttala sig och vilka som syns i bild.

– Det är otroligt viktigt att spegla samhället på ett bra sätt. Vi tycker att tjänster såsom Genews och Rättviseförmedlingen är mycket intressanta i granskningen av vår bransch. Dessutom tror vi att alla nyhetsredaktioner faktiskt måste anstränga sig konkret, inte bara snacka. Det gäller alla, även oss, att se till att ha jämn fördelning mellan kvinnor och män och chefspositioner, att ha kvinnor på nyckelpositioner som nyhetschefer och att aktivt låta kvinnor få utrymme i artiklar, säger Pontus Tengby, utvecklingsredaktör Sociala Medier, Metro.

TV4 – damfotboll har lockat nya tittare

– Vi tar genusdebatten på stort allvar och strävar ständigt efter en jämn könsfördelning i vårt utbud. Dels för att vi anser att jämställdhet är naturligt och självklart, dels för att det är kommersiellt viktigt för oss. Tittarna förväntar sig att vi ska spegla samhället i stort. Om vi inte skulle ha ungefär lika många män som kvinnor i rutan skulle vi riskera att tittarna inte tycker vi gör det vi ska och överge oss, säger Magnus Törnblom, pressansvarig för TV4-gruppen.

Alla matcher i damallsvenskan visas numera i TV4 Play.

Förutom att ha uppnått en relativt jämn könsbalans bland sina anställda har TV4 gjort en satsning på svensk damfotboll och sänder sedan våren 2015 alla matcher från damallsvenskan på TV4 Play. Kanalen blev därmed först i världen med att visa samtliga matcher från en damliga i fotboll, en ideologisk och affärsdrivande satsning som har vunnit gehör hos svenska folket och genererat några av kanalens högsta tittarsiffror.

TV4 Nyheterna har tidigare under åren räknat både könsfördelning och mångfald i sitt utbud, men inte längre.

– Vi har en pågående diskussion om ämnesval, vinklar, val av intervjupersoner, och så vidare. Däremot mäter vi inte specifikt representativitet vad gäller kön, etnicitet, etcetera. Eftersom vi har en uttalad ambition att inte vara en maktens megafon, utan snarare än att intervjua makthavare följa upp vilken effekt deras beslut får i människors liv, blir antalet intervjuade män (som ju fortfarande är i majoritet bland samhällets och näringslivets makthavare) sannolikt något lägre än det skulle ha blivit utan den ambitionen, kommenterar Åsa Tillberg, vd för Nyhetsbolaget.

Expressen – har tagit sig i kragen

Sedan sommaren 2015 har Bonnierägda Expressen börjat mäta hur många män respektive kvinnor som figurerar i tidningen.

– Vi strävar efter mångfald i vår journalistik, både vad gäller kön, ålder och härkomst. För att på daglig basis kunna följa andelen kvinnor och män i det vi producerar använder vi det nätbaserade verktyget Genews, säger Anders Wahlund, personalredaktör Expressen.

Statistiken visar att mätningen gett resultat, även om det finns stor förbättringspotential. Den 3 november toppade Expressen Genews topp-tre-lista med cirka 33 procent kvinnor och 67 procent män i nyhetsflödet.

Expressen/GT/Kvällspostens jämställdhetsplan reviderades 2014 och lyder:

”Mål: Vi vill främja kvinnors och mäns lika rätt i fråga om arbete, anställnings- och arbetsvillkor genom rekrytering, kompetensutveckling och andra lämpliga åtgärder. Vi vill också sträva efter en jämn fördelning mellan män och kvinnor på olika avdelningar och nivåer i organisationen. Vi vill att så långt det är möjligt beakta att medarbetarna har möjlighet att förena arbete med familjeliv och socialt liv i övrigt.”

Aftonbladet – vill inte vara sämre än konkurrenten

Aftonbladet för inte löpande statistik, men uppger att avsikten är att implementera en ny teknik i samband med övergången till en ny publiceringsplattform inom kort. Denna kommer att möjliggöra mätning i realtid av tidningens olika sajter.

NY AKTÖR

Dagens ETC – räknar i realtid

Dagens ETC är en feministisk dagstidning, som sedan starten 2014 dagligen utför en jämställdhetsmätning på sig själva.

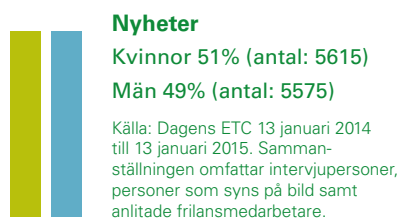
– Vi räknar såväl citerade kvinnor och män, som kvinnor och män på bild i papperstidningen. Ett streck/person på bild, och ett streck/citerad person. Vi gör detta precis före pressläggning och redovisar siffrorna på sidan tre i tidningen, berättar nyhetschefen Anna-Maria Carnhede.

Förutom att sträva efter könsbalans arbetar Dagens ETC även för ökad mångfald. Att tänka representation är en självklarhet för redaktionen, som i motsats till den allmänna uppfattningen hävdar att problemet att hitta kvinnliga experter ibland överdrivs:

– I det dagliga nyhetsarbetet har räkningen gjort att vi tänker en extra gång innan vi slentrianmässigt ringer upp den mest citerade experten. Vi har lärt oss att det visst finns kvinnliga experter, till och med gott om dem, bara vi letar lite utanför de vanliga mediespårerna.

Carnhede menar att det största hindret för en jämn könsbalans är tidsbrist. För att undgå att falla in i gamla strukturer delar kollegorna med sig av tips på bra kvinnliga experter till varandra för att på det sättet underlätta arbetet i stressade situationer.

– Mitt tips till andra redaktioner är att följa vårt exempel och börja redovisa könsrepresentationen öppet. Då skapas verkliga incitament för ett representationstänk i nyhetsarbetet: tidningen får

”Genom att redovisa siffran öppet tvingas vi de dagar vi misslyckas med representationen skämmas offentligt, vilket är nyttigt eftersom effekten blir att vi anstränger oss mer till nästa nummer av tidningen.”

Anna-Maria Carnhede, nyhetschef Dagens ETC

helt enkelt skämmas offentligt vid varje misslyckande. Utmaningen för oss är att inte enbart tänka siffror, utan också fundera på hur kvinnor och män kommer till tals i tidningen. Är kvinnor enbart offer spelar ju inte pinnen i statistiken så stor roll.

I en tid när många redaktioner hotas av ständiga nedskärningar och sjunkande försäljningssiffror ökar Dagens ETC i räckvidd, enligt Orvesto. Redaktionens fokus på jämställdhet är en bidragande orsak till det goda resultatet:

– Ökningen beror på flera olika saker, men jag tror att läsarna upplever oss som en modern dagstidning och att vårt sätt att behandla jämställdhet starkt bidrar till detta. Läsarna gillar vår transparens i representationsarbetet, det visar läsarusökningar vi gjort, säger Carnhede.

DIGITALA KANALER

Omni – könsbalans i bildutbudet

Nyhetsappen Omni lanserades 2013. Året därpå tog man hem priset Årets nyhetstjänst på Mobilgalan. Idén går ut på att lansera de viktigaste nyhetsändelserna från flera olika källor.

Sedan våren 2015 testar Omnis redaktion en ny metod för att lyckas med en jämställd nyhetsrapportering, nämligen att räkna könsbalansen i sina bilder.

– Vi har jobbat med dessa frågor sedan vi startade Omni och det är svåra frågor. Inte minst för en nyhetstjänst som Omni som speglar vad andra svenska och internationella medier rapporterar om. Men det är lika svåra som det är viktiga frågor. Vi vill skildra världen som den ser ut – och den består som bekant av hälften kvinnor och hälften män, säger chefredaktören Markus Gustafsson.

Gustafsson berättar att den nya räkne-metoden har föregåtts av flera olika jämställdhetsförsök:

– Vi har testat många olika metoder för att lyckas. Och lärt oss väldigt mycket av våra misstag. Vi har testat att låta diskussionen vara ständigt närvarande, vid exempelvis överlämningar och redaktionsmöten. Och misslyckats. Vi har testat att manuellt räkna

antalet män/kvinnor vi rapporterar om. Och misslyckats.

Numera taggar varje redaktör artiklar som hen lägger ut med ett genus utifrån vem/vilka som syns i bild: ”Female” för kvinna/kvinnor, ”male” för man/män, ”both” för bild med både kvinnor och män, och till sist ”none” för bilder utan personer. Därmed publiceras data i realtid på en stor redaktionstavla över hur många

KÖNSFÖRDELNING IDAG OCH IGÅR	
IDAG	IGÅR
KVINNOR: 19	KVINNOR: 36
MÄN: 14	MÄN: 31
BÅDA: 13	BÅDA: 25
INGA: 31	INGA: 90
OTAGGADE:	OTAGGADE:

Redaktionstavlan på Omni 6 november 2015.

män och kvinnor som syns i appen. Dessutom skickas den aktuella genusfördelningen ut i ett mejl till alla redaktörer en gång per dag.

– Vi ser direkt om appen är ”gubbtung” de senaste timmarna och vi kan omedelbart arbeta för att förbättra det. Inte minst har mätningen gjort att diskussionen är mer närvarande än någonsin, säger Gustafsson.

På sikt hoppas Omni-redaktionen även kunna mäta vilka som kommer mest till tals i texterna och hur, om nyhetsvärderingen skiljer sig åt för män och kvinnor samt vilka nyheter som läses mest utifrån genusaspekten.

Statistik helgen 3-4 oktober 2015: 51 procent män, 49 procent kvinnor.

Feministiskt Perspektiv – sätter kvinnor i centrum

Sverige fick sin första feministiska nyhetstidning i januari 2011. Feministiskt Perspektiv har som mål att bevaka både inrikes och utrikes nyheter, ekonomi, kultur och sport från en feministisk horisont. Det är en övervikt av kvinnor i text och bild och bland skribenterna, men det finns manliga företrädare såväl i styrelsen som bland medarbetarna. Antalet prenumeranter har legat på omkring 2 300 sedan starten och antalet läsare per månad uppgår till mellan 60 000–70 000. Sedan 2014 har tidningen dessutom fått ett uppsving i annonsintäkter.

– Jag är helt övertygad om att vi är på rätt väg. Det saknas kompetens vad gäller det feministiska perspektivet i det journalistiska kollektivet. Vi har dessutom allttjämt ett kompensatoriskt uppdrag då kvinnors underrepresentation i övriga medier är så kompakt, säger chefredaktör Anna-Klara Bratt, och berättar att hon tillsammans med europeiska kollegor talar om att starta en feministisk nyhetsbyrå, likt den mexikanska Cimac som funnits i över 20 år.

Bratt berättar att det finns många journalister bland prenumeranterna, vilket hon ser som bevis för att den övriga mediebranschen använder Feministiskt Perspektiv som ett bollplank i sitt eget genusarbete.

Då Feministiskt Perspektiv är en renodlad nättidning brottas man med svårigheten att ta betalt för journalistik på nätet och även en rad tekniska och ständigt föränderliga utmaningar. Det har till exempel inte funnits något webbanpassat prenumerations-system att tillgå på marknaden, varför man har fått bygga det själva. Andra problem är att stora aktörer som Googles eller Microsoft sorterar ner nyhetsbrev

i ”kampanjbrevlådor” eller i värsta fall i spamfilter. Momssatsen är också högre för renodlade webbtidningar vilket är några av anledningarna till att man också är den enda presstödsbaserade webbtidningen i Sverige just nu.

Redaktionen för statistik över sina läsare, och i augusti 2015 var det 35 procent män och 64 procent kvinnor.

– Strategin är att inte bli en tidning vid sidan av. Vi har en specifik, samhällsintresserad läsekrets, kommenterar Bratt.

Branschtidningen Journalisten omnämnde Feministiskt Perspektiv som ”Årets flipp” 2014 ”för att den vill förändra något med sin journalistik och visar att det går att ta betalt på nätet”.

Det finns i nuläget liknande feministiska nyhetstidningar i bland annat Spanien, Italien, Frankrike och Storbritannien. I Sverige upplever Feministiskt Perspektiv att de är i viss konkurrens med till exempel Aftonbladets sajt Politism för opinionsjournalistik och SVT:s ungdomssatsning Edit.se, för att de delvis vänder sig till samma läsare.

ENSKILDA INITIATIV

Rättviseförmedlingen – visar på alternativ

Rättviseförmedlingen är en ideell organisation som startades 2010 och vars verksamhet går ut på att använda sitt nätverk av fler än 80 000 följare i sociala medier till att bredda olika uppdragsgivares urvalslistor. Det kan exempelvis handla om att hitta kunniga paneldeltagare och talare till konferenser eller experter till tv-, radio och tidningar. Ofta handlar det om att hitta personer som är underrepresenterade i sammanhanget utifrån faktorer som exempelvis kön, ålder, bakgrund eller bostadsort. Syftet är att visa upp kompetenta personer som på olika sätt bryter normen och utrota ursäkten ”dom finns inte”.

Rättviseförmedlingen fick 2015 stöd från Vinnovas utlysning ”Mångfaldslabbet – normkritisk innovation”. Inom ramen för projektet släppte Rättviseförmedlingen i november 2015 sin första årliga rapport, *Rättvisaren!* om representation i nyhetsmedier. Resultatet visade i likhet med *Räkna med kvinnor 2015* att mindre än 30 procent av de som syns och hörs i medierna är kvinnor. Bara 9 procent har en utomnordisk bakgrund, enligt rapporten.

Organisationen kommer även att utveckla ett digitalt verktyg som ska användas för att på ett enkelt och överskådligt sätt ta fram jämförbar statistik kring vilka som syns och hörs i nyhetsmedier utifrån faktorer som kön och utländsk bakgrund.

– De kartläggningar som görs idag är sporadiska och bygger oftast på enskilda personers engagemang. Med det här projektet vill vi ta ett helhetsgrepp och kartlägga nuläget, dessutom kommer vi att kunna följa upp utvecklingen över tid, säger projektledaren Frida Mörtzell.

Syftet med projektet är att hjälpa svenska nyhetsmedier att inkludera fler i sin rapportering genom att sprida kunskap och erbjuda konkreta verktyg för att bättre skildra hela Sverige.

Genews – mäter könsbalansen på webben

Systemutvecklaren Olga Stern skapade i samarbete med Sofia Persson och Annika Hövik 2015 sajten genews.io, som mäter representationen av kvinnor och män på Sveriges 17 största tidningssajter i realtid. På sajten finns även en topplista, som namnger de tre bästa nyhetsportalerna i genren balanserad könsrepresentation.

Under hösten 2015 har hon börjat kontakta de bevakade tidningarna för att erbjuda dem en prenumerationstjänst. I dagsläget samarbetar Genews med DN och Expressen och har flera andra kunder på ingång.

Planen är att fördjupa statistiken och visualisera resultaten på olika sätt. Genom att i framtiden visa könsrepresentation såväl i realtid som över längre perioder hoppas Stern att tidningsmakarna ska bli peppade att medvetet och aktivt jobba för en jämn könsfördelning, inte minst genom ett ökat tryck från allmänheten.

Så här såg Genews statistik ut 16 november 2015.

Bild: Pontus Persson

”Allmänheten behöver informeras om hur det ser ut och redaktionerna behöver göra något åt problemet.”

Olga Stern, systemutvecklaren bakom Genews

Bild: Tomas Gunnarsson

”Bilder återskapar normer och ideal. Du kan inte bli vad du inte kan se.”

Genusfotografen

Genusfotografen – ifrågasätter könsstereotypa bilder

Tomas Gunnarsson, fotograf, journalist och genusvetare, startade 2011 bloggen Genusfotografen, som snabbt fick stort genomslag. Genusfotografen vänder sig mot hur såväl medie- som reklambranschen skildrar kvinnor och män.

Bland annat vände Genusfotografen allmänhetens blickar mot den största danska fisketidningen Fisk & Fri, som mellan åren 2007 och 2012 publicerade bilder på nakna kvinnor poserande med fiskar. Sedan dess har Fisk & Fri lagt ned inslaget ”veckans fiskarflicka”.

2012 fick Genusfotografen också Arlanda Express att gå ut med en ursäkt för hur de framställt mästerkocken Louise Johansson i sin kundtidning Xpress. Genusfotografen påpekade att han aldrig sett en manlig kock tvätta fötterna eller förföriskt dricka vatten ur en köksslang på bild, något som hans följare höll med om.

– Visar man män porträtterade i typiskt ”kvinnliga” poser och kvinnor i ”mansposer” brukar det bli väldigt tydligt hur absurda könsstereotyperna är, säger han.

Men kritiken har kostat. Gunnarsson krävdes på skadestånd av fotografen bakom kockbilderna för brott mot upphovsrättslagen och 2014 blev han kallad till rättegång, då en grottdykningsförening ansåg att han stulit en bild av dem (Gunnarsson fick dock rätt i både tings- och hovrätt). Samtidigt tycker han att det under de senaste

tre åren har skett ett explosionsartat uppvaknande kring genus i svenska medier.

– Nu förs det interna diskussioner om representation och könsstereotyper på nyhetsredaktioner. Både aktivister och privatpersoner delar bilder, sprider kunskap och mejlar företag som de anser inte håller måttet ur ett normkritiskt perspektiv. Jag har fått mejl från elever på fotoskolor som krävt ett genusperspektiv på sina utbildningar när de upptäckt att det inte funnits något, säger han.

Här är Genusfotografens tips till redaktioner som vill uppnå ett mer jämställt bildutbud:

- Skriv en bildpolicy för en jämställd och inkluderande bildkommunikation och formulera varför det är viktigt för er.
- Gör en checklista med befintliga genusklyschor att undvika (som till exempel att män ofta fotograferas underifrån och kvinnor uppifrån, att män skildras som aktiva och kvinnor som passiva och att män tillåts vara allvarliga och upptagna, medan kvinnor alltid ska le och behaga betraktaren).
- Räkna huvuden för att få syn på obalansen som ofta finns. Hur många kvinnor och män syns i era bilder? Utgå inte bara från kön utan från alla sju diskrimineringsgrunder: kön, etnisk tillhörighet, funktionsnedsättning, könsöverskridande identitet eller uttryck, sexuell läggning, religion eller annan trosuppfattning och ålder.

REDAKTIONER SOM TAPPAT RÄKNINGEN

Redaktionen på Nerikes Allehanda är en av dem som har lagt ner sin så kallade genusgrupp. Enligt Marita Johansen, som tidigare jobbade med genusfrågor på tidningen, råder det numera ett allmänt ointresse för jämställdhetsfrågor på redaktionen. Hon tror att en starkt bidragande orsak är att det numera är webben som utgör den främsta nyhetskällan för konsumenterna.

Detsamma gäller Göteborgs-Posten och Upsala Nya Tidning, två mediehus som tidigare gick i bränschen för ett jämställt medieutbud. Den biträdande redaktionschefen Carina Söderström på Göteborgs-Posten berättar att det varit svårt att upprätthålla engagemanget för genusräkningen efter att man använt samma metod i flera år, då varje ansvarig redaktör dagligen räknade kön och mångfald på sina sidor. Räkningen av andelen män och kvinnor i text och bild har därför upphört. Nu funderar hon på att hitta en ny metod för att få koll på könsbalansen i tidningen.

”Klickandet reglerar och eftersom våld och olyckor genererar mest klick blir det också mest män som lyfts fram i dagens medieutbud, då de tyvärr ligger bakom majoriteten av våldsbrott och olyckor.”

Marita Johansen, Nerikes Allehanda

Även på Upsala Nya Tidning har man slutat räkna sedan några år tillbaka, men den redaktionella chefen Åsa Pallarp Beckman uppger att genustänket till viss del ändå sitter kvar i väggarna:

– Vi har fått bort mycket trams, som att skriva ”kvinnlilig bilist” till exempel, men att räkna är ändå mycket effektivt för att tydliggöra obalansen mellan könen. Tyvärr har vi i UNT:s genusgrupp inte mäktat med det den sista tiden eftersom även vi har haft flera omorganisationen och blivit färre.

Räkning spelar roll

Utifrån de kontakter vi haft med journalister, redaktörer och nyhetschefer verkar de flesta rörande överens om att en jämställd rapportering är nödvändigt för att alla delar av befolkningen ska känna sig inkluderade och få göra sina röster hörda. Däremot är det långt ifrån alla redaktioner som för statistik över vilka som syns och hörs.

Trots det verkar många journalister tro att de producerar en jämställd produkt, dels på grund av att landets redaktioner är relativt jämställda ur ett personalperspektiv, dels för att genusdebatten är ständigt närvarande. Erfarenheten visar dock att det är först när man räknar vilka som får synas och höras som en stor förbättringsmarginal synliggörs. Så länge de patriarkala maktstrukturerna finns kvar måste man alltså jobba aktivt med att bryta mot normer för att hela Sveriges befolkning ska speglas i nyhetsutbudet.

→ **Vi har sökt alla granskade svenska nyhetsmedier**, vissa dock utan framgång.

→ **Jobbar du på en redaktion** som framgångsrikt arbetar med ett könsbalanserat nyhetsutbud? Hör gärna av dig till Allt är Möjligt, så kan vi berätta mer om era metoder i nästa rapport, *Räkna med kvinnor 2020*.

JOURNALIST- UTBILDNINGARNA SVARAR

Som en del av kartläggningen av kvinnorepresentationen i medierna är det också angeläget att undersöka hur väl genusperspektivet integreras i landets journalistutbildningar. En enkät har därför mejlats till 22 olika universitet, högskolor och folkhögskolor, som utbildar journalister. Representanter för 16 av dessa har återkopplat.

Studenter vid Umeå universitet.

Bild: Andreas Nilsson

Bland de 16 svaranden är det bara två som har specifika kurser i genus: Ljungskile folkhögskola som har en tredagarskurs i genus och JMK på Stockholms universitet som har kursen Medierad intersektionalitet inom masterprogrammet i journalistik och uppdragsutbildningen Kvinnor och ledarskap.

Linnéuniversitetet, Lunds universitet, Mittuniversitetet, Stockholms universitet, Södertörns högskola, Umeå universitet samt Uppsala universitet uppger att de har obligatorisk kurslitteratur som inkluderar genusperspektiv.

Samtliga 16 journalistutbildningar innehåller enskilda moment om genus, som föreläsningar, diskussioner och nyhetsvärderings-, kodnings-, och intervjuövningar med genusperspektiv. Alla svaranden uppger också att det är ett relevant och viktigt ämne.

Kerstin Engström, programansvarig på Institutionen för kultur- och medievetenskaper vid Umeå universitet:

”Det bör ingå i all journalistisk verksamhet att vara medveten om vilka som kommer till tals och varför, hur de representeras och på vilka sätt detta kan påverka människors/gruppers positioner och möjligheter, när det gäller genusmönster såväl som andra kategorier och maktordningar.”

Oftast beror graden av genusmoment i utbildningen på hur intresserade och väl bevandrade lärarna själva är i ämnet. I flera fall vittnar de svarande också om att det är först när studenterna själva har krävt ett genusperspektiv i utbildningen som detta har blivit ombesörjt.

Britt-Marie Ringfjord, universitetsadjunkt vid institutionen för medier och journalistik, Linnéuniversitetet:

”Av studenternas utvärderingar framkommer också att de gärna vill ha mer genusperspektiv i utbildningen eftersom de är intresserade och gärna vill utforska mer om genusaspekters komplexitet och sammanhang.”

Andelen kvinnor i nyhetsrapporteringen kommer inte att öka inom en närliggande framtid om inte alla blivande journalister får kunskap om stereotyper, normer, maktstrukturer och genus.

”För oss är genusfrågan en central rättvise- och demokratifråga.”

Mia-Marie Hammarlin, programkoordinator och lektor i journalistik vid Lunds universitet

”Det är oerhört relevant. Vårt uppdrag är ju att spegla verkligheten, och verkligheten ser inte ut som den låter i radio eller ser ut i någon annan mediekanal heller.”

Tommy Karlsson Ravström, lärare Radiolinjen, Vara Folkhögskola

”Studenterna ser i större utsträckning idag även själva till att genusperspektiv är närvarande i undervisningen om det mot förmodan skulle falla bort vid något moment”

Jan Örneus och Astrid Haugland, kandidatprogrammen i journalistik, Södertörns högskola

Tillfrågade universitet och högskolor

Göteborgs universitet

Linnéuniversitetet

Luleå tekniska universitet

Lunds universitet

Mittuniversitetet

Stockholms universitet

Södertörns högskola

Umeå universitet

Uppsala universitet

Örebro universitet

Tillfrågade folkhögskolor

Bollnäs folkhögskola

Glokala folkhögskolan i Malmö

Jakobsbergs folkhögskola

Kaggeholms folkhögskola

Kalix folkhögskola

Ljungskile folkhögskola

Molkoms folkhögskola

Skurups folkhögskola

Strömbäcks folkhögskola

Södra Vätterbygdens folkhögskola

Tollare folkhögskola

Vara folkhögskola

VÄGEN FRAMÅT

*Många aktörer kan göra mer.
Svenska medier behöver också förhålla sig
till globala och europeiska åtaganden
vad gäller medier och jämställdhet.*

HÄR BEHÖVS FÖRÄNDRING

Ett jämställt utbud handlar inte bara om att räkna huvuden, men det kan vara det första steget till ökat medvetande om genus och jämställdhet. Idag syns oftast en vit medelålders välutbildad man i nyheterna. Kvinnors underrepresentation måste också ses mot bakgrund av den hårda exponeringen av kvinnor som sexuella varelser och kön i andra mediegenerer. Det blir då än viktigare att ge utrymme också åt kvinnors röster i nyhetsförmedlingen, en genre med verklighetsanspråk. Därför behöver journalistkåren och branschen som helhet öka genusmedvetandet.

→ *Medieföretagen måste höja nivån.*

Genus och mångfald är kunskapsområden, redaktionella val kan inte enbart baseras på personliga erfarenheter. Nyhetsmedier behöver ett genusmedvetet ledarskap, regelbunden mätning av innehåll och ett kunskapslyft om representationsfrågor för all personal.

- Börja räkna, sätt upp delmål och mål och diskutera varför det är viktigt att spegla hela samhället.
- Förbises andra underrepresenterade grupper? Skapa en strategi för att etablera kontakter med dem i medieskugga.
- Inventera experter. Fyll på med namn där det är för enfaldigt.
- Vidga cirkelarna. Öka systematiskt mångfalden bland era källor.
- Öka medvetenheten om globala åtagandena så att de kan omsättas i lokal praktik.
- Bli medveten om språkval och perspektiv.

→ *Journalistutbildningar behöver problematisera sin egen roll.*

Reproducerar ni gamla ideal eller är ni med och förändrar journalistkulturen?

- Fastställ obligatorisk kurslitteratur om genus och medier.
- Inrätta kurser i ämnet genus för att medvetandegöra studenterna om de normer och maktstrukturer som upprätthålls i nyhetsrapporteringen.

→ *Branschorgan och fackförbund behöver gå från ord till handling.*

Ta ansvar för att Sverige har åtagit sig att leva upp till jämställdhet i medierna genom Pekingplattformen.

- Samla in jämförbara data om organisation och innehåll från redaktionerna.
- Koppla ihop jämställdhet och yttrandefrihet i ert arbete för fria medier.
- Erbjud genuskurser för arbetsledare och reportrar.

→ *Beslutsfattare måste ställa krav och skapa förutsättningar för kunskapsutveckling.*

Ökad jämställdhet i medier handlar om att vidga yttrandefriheten.

- Ställ krav på nyhetsmedier att genusgranska sitt innehåll.
- Följ upp jämställdhetsplaner och medieföretagens årsredovisningar.
- Sprid kunskap om de globala och europeiska åtagandena som Sverige har skrivit under. Öka medie- och informationskunnigheten i samhället.
- Främja forskning som ger ny kunskap.

→ **Mediekonsumenter kan påverka medier på flera sätt.**

Förr skrev man insändare. Idag är möjligheterna till förändring oändligt mycket större. Med sociala medier har vi fått publiceringskanaler som går att använda på många sätt.

Ett demokratiskt samhälle förutsätter engagerade medborgare som är medie- och informationskunniga. Sätt på dig genusglasögonen - vad är det egentligen för bild som förmedlas i nyhetsutbudet och vilka är det som kommer till tals?

- Hör av dig till din redaktion om vad du saknar i nyhetsutbudet.
- Välj bort medier som osynliggör vissa samhällsgrupper – och låt redaktionerna få veta det.
- Dela normbrytande bilder och artiklar för att synliggöra förändring.
- Uppmuntra kvinnor i din omgivning att uttala sig offentligt.
- Män kan också medvetet ge plats åt kvinnor. Ett exempel är #tackanej-kampanjen, där män säger nej till enkönade paneler.
- Gör dina egna medier för ökad mångfald.

GLOBAL SAMVERKAN FÖR ÖKAD JÄMSTÄLLDHET

Det har funnit en avvaktande inställning från svenska politikerna att lägga sig i frågan om bristande jämställdhet i medierna. Om statsmakten agerar gentemot medierna skulle det kunna ses som ett hot mot yttrandefriheten. Förhoppningen har varit att branschen själva ska hantera frågan. Samtidigt har Sverige skrivit under flera åtaganden som gäller just medier.

Kvinnokonventionen mot diskriminering av kvinnor

Konventionen om avskaffande av all slags diskriminering av kvinnor (CEDAW) antogs av FN 1979 och är ett av de viktigaste dokumenten för kvinnors rättigheter. Den definierar vad som är diskriminering mot kvinnor och hur diskriminering kan motverkas. Artikel 5 handlar om skyldigheten för stater att motverka könsstereotypa mönster.

Fortfarande är kvinnokonventionen förhållandevis okänd i Sverige. Regelbundet görs dock kontroller av vilka åtgärder staterna tagit i förhållande till CEDAW. Nästa granskning av Sverige sker 2016. Civilsamhället gör också så kallade skuggrapporter. I Sverige granskar Sverige Kvinnolobby hur konventionen efterlevs.

Pekingplattformen för kvinnor och medier

Sverige har undertecknat den så kallade Pekingplattformen, en handlingsplan för jämställdhet som antogs i Beijing på FN:s fjärde internationella kvinnokonferens 1995. Handlingsplanen identifierar kvinnor och medier (Sektion J) som ett av tolv nyckelområden i

arbetet för rättvisa, demokrati och kvinnors rättigheter. Staterna som skrivit på Pekingplattformen har förbundit sig att verka för att (1) kvinnor ska få tillgång och inflytande över medier, samt (2) att stereotypa skildringar i medier motverkas.

I Sverige har man ännu inte påbörjat ett systematiskt arbete för att uppnå dessa mål, vilket bland annat framgår av regeringens uppföljningar av Pekingplattformen och av skuggrapporterna från Sveriges Kvinnolobby.

Globala riktlinjer för hållbar utveckling

Hösten 2015 antog FN 17 nya globala mål för en hållbar utveckling, *Transforming our world: the 2030 Agenda for Sustainable Development*, i Sverige ofta kallad Agenda 2030. Där bekräftas att målen i Pekingplattformen fortfarande gäller, men man har också lagt till ett specifikt mål om kvinnor rättigheter: att uppnå jämställdhet för att alla kvinnor och flickor ska få större makt över sina liv.

I tillägg till de 17 huvudmålen finns också 169 delmål där man betonar betydelsen av ICT, informations- och kommunikationsteknologi (bland annat mål 5b). Mål 16 handlar om att skapa inkluderande samhällen och där är rätten till information ett särskilt delmål (16.10).

Global allians för medial könsbalans

UNESCO arbetar också med genus och medier. Detta FN-organ för utbildning, vetenskap, kultur och kommunikation tog 2013 initiativ att bilda en global allians för medier och genus, GAMAG. I december 2015 hålls alliansens första generalförsamling i Genève.

UNESCO samarbetar också med Internationella journalist-federationen om olika publikationer. *Getting the Balance Right* (2009) är en handbok i jämställdhet för journalister. I boken finns handfasta tips om hur man kan arbeta för jämställdhet både inom redaktionerna och i urvalet av nyheter och intervjupersoner. 2015 kom rapporten *Inside the News. Challenges and Aspirations of Women Journalists in Asia and the Pacific*, som innehåller lägesbeskrivningar och förslag på åtgärder.

De europeiska åtagandena inom medieområdet ökar

Både EU och Europarådet har de senaste åren satt större press på att jämställdheten ska öka i medierna, både inom organisationerna och i utbudet. Till exempel antog EU:s ministerråd sommaren 2013 tre indikatorer som medlemsstaterna årligen ska återrapportera kring i förhållande till Pekingplattformens första delmål:

- 1) Andelen kvinnor i medieföretagens styrelser.
- 2) Andelen kvinnor på beslutsfattande positioner.
- 3) I vilken omfattning har medieföretagen jämställdhetsplaner och aktiva åtgärder för att öka jämställdheten.

Strax därefter antog Europarådet nya rekommendationer för hur jämställdheten ska öka i medierna. Branschen uppmanas att ta sitt ansvar men också medlemsstaterna uppmanas agera.

Det tog alltså nästan 20 år innan europeiska länder började ställa krav på medierna utifrån Pekingplattformen. EU och Europarådet talar båda om vikten av att ta fram statistik för medieområdet. Även från svenskt håll har det uppmärksamats att det inte går att göra uppföljningar om jämställdhet om det inte finns könsuppdelad statistik.

I *Ett uppföljningssystem för jämställdhetspolitiken* (Ds 2013:37, sid 30) identifieras medierna som ett område där man bör ta fram jämställdhetsindikatorer. I Sveriges uppföljning av Pekingplattformen (Utbildningsdepartementet 2014 (U2014/240/JÄM)) lyfte dåvarande regering fram demokratiskrivningen i Radio och tv-lagen och de skärpta kraven på public service för tillståndsperioden 2014–2019. Där står att all programverksamhet ska präglas av jämställdhet och mångfald. Man framhävde också att Statens medieråds ansvar i Europarådets kampanj *No hate speech* ska präglas av jämställdhet och mångfald.

I uppföljningsdokumenten står ingenting om att ta fram jämställdhetsindikatorer för medier, hur Sverige ska leva upp till FN:s och EU:s krav eller hur man ska bemöta Europarådets rekommendationer. Man säger heller ingenting om vilka strategier Sverige har för att motverka stereotypa skildringar och hur man ska öka kvinnors medverkan i medierna, vare sig det gäller gamla eller nya mediebranscher.

DÄRFÖR SKA KVINNOR RÄKNAS

Tre oberoende röster, alla med såväl personlig som professionell erfarenhet av underrepresentation i medierna, ger sin syn på varför det är viktigt med studier som GMMP.

Bild: Alice Braun

”Räkna är tråkigt, men den bästa metoden att nå resultat. Jag har varit med om att införa räkning av kvinnor och män vid flera tillfällen. Så snart man lägger av blir resultatet färre kvinnor i tidningen/ radion och teven. Vi är inte mogna att släppa räknandet – trist, men sant.”

Christina Jutterström, tidigare vd för SVT, samt chefredaktör på DN och Expressen. Startade efter sin tid som gästprofessor vid JMG projektet *Publicistisk bokslut*, som bland annat undersökte representation av olika grupper i tidningars innehåll.

Bild: Roger Gustafsson

”Det är viktigt för vår demokrati att människor med olika erfarenheter, bakgrunder och perspektiv kommer till tals och är representerade i det offentliga samtalet. Vårt samhälle bygger på berättelser och makthavare fattar sina beslut inte bara baserat på forskning, statistik och sina egna erfarenheter utan också på att höra andra människors historier. Därför är det särskilt viktigt att individer som är underrepresenterade i medierna får sina röster hörda. Annars finns det risk för att viktiga beslut fattas på fel grunder.”

Luis Lineo, verksamhetsledare på mediehuset Fanzingo och ordförande i Män för jämställdhet.

Bild: Leif Gustafsson

”När jag började i kvällspressen på 70-talet räknade mina manliga kolleger ”rattar”, det vill säga nakna kvinnobröst, i tidningen. Detta skedde under en tid då bilder på nakna till halvnakna kvinnor ansågs ha ett publiceringsmotiv i sig. Att i ett sådant läge börja räkna kvinnor och män i dagspressen och att också fundera över publiceringsorsaken föll sig ganska naturligt.

Behovet av att räkna finns fortfarande. För att inte slöa till och falla tillbaka i gamla tankemönster behövs statistik: helst så nära, påtaglig och handfast som möjligt och publiceringssammanhanget är lika viktigt nu som då. Statistiken behöver publiceras, anslås och delas kontinuerligt i den miljö medieinnehåll produceras.

Eftersom resultatet beror av upphovsmänniskorna så räcker det inte att enbart räkna kvinnor och män i det publicerade. Statistik är nödvändig också över kvinnor och män i olika funktioner i medierna liksom över deras löner i samma eller olika funktioner. Den statistiken ska vara lika transparent som den över det publicerade: ingen förändring utan medvetenhet.”

Agneta Lindblom Hulthén, före detta ordförande i Svenska journalistförbundet 2000–2011, och dessförinnan mångårig journalist på GT där hon var med och startade gruppen Hönsamaros. Numera frilansjournalist.

SVENSK JOURNALISTIK I BACKSPEGELN

För att komma framåt behöver man också förstå sin historia. Journalistyrket var länge ett manligt kodat yrke i Sverige. Enstaka tidningsänkor förekommer i historien, liksom någon enstaka anställd kvinnlig journalist. På ett drygt sekel har mycket hänt.

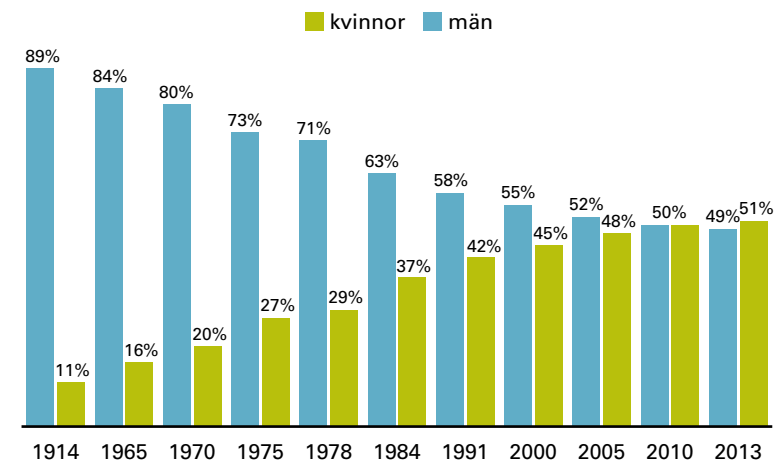
Idén om att tala till och representera kvinnor i nyhetsförmedlingen är inte ny. Frågan har aktualiserats i vågor som följt kvinnorrörelsens framväxt och aktiviteter. I *Den svenska pressens historia*, red Gustafsson & Rydén, kan man läsa om hur exempelvis Svenska Dagbladet, under ledning av CG Tengwall, i slutet av 1800-talet bestämde sig för att bli en tidning för fler än en exklusiv elit med manliga förtecken. Dagordningen breddades för att också tillfredsställa kvinnor som läste tidningen. Från USA importerades den nya journalistiken med sociala frågor i fokus och kvinnliga medarbetare anställdes. Lotten Ekman och Ester Blenda Nordström var berömda reportrar vid sekelskiftet. Strax därefter formades Journalistgruppen Ligan som tog upp kvinnors villkor inom journalistiken.

På 1960- och 1970-talen tog kvinnor i kvällspressen itu med frågan igen, inspirerade av Grupp 8 och andra feministiska och aktivistiska grupper. Både på Aftonbladet och GT drevs frågorna intensivt. Vid denna tid började också jämställdhet som politiskt område etableras efter att Olof Palme 1972 introducerade begreppet på den socialdemokratiska partikongressen. Palme placerade Delegationen för jämställdhet direkt under sig på Statsrådsberedningen.

Aftonbladets kvinnliga journalister skrev boken *Dokumentet den 9 maj 1978* om sin situation på en av Sveriges kvällstidningsredaktioner. Boken följdes upp med *Dokumentet – vad hände sedan?* året därpå. På Dagens Nyheter agerade en grupp kvinnor för att få rättvisa löner (kallad Kvinnomaffian i pressen) och på Göteborgs-Tidningen (GT) fanns Hönsamaros, en grupp kvinnor som stred för jämställdhet, facklig organisering och för att bryta den mansdominerade nyhetsvärderingen.

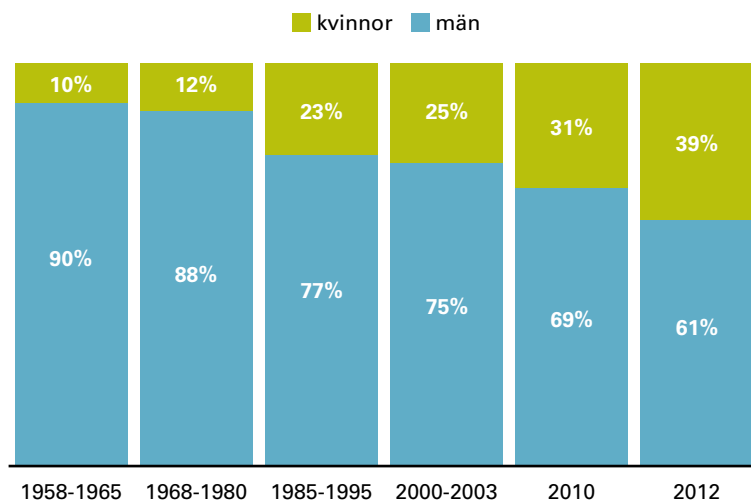
I slutet av 1970-talet vaknade också etermedierna. På Sveriges Radio (som då omfattade både radio och tv) fanns ett pågående jämställdhetsprojekt som bland annat mynnade ut i boken *Sakligt Opartistiskt Jämställt?* (1979). Under 1980- och 1990-talen sändes även flera renodlade kvinnoprogram i Sveriges Radio.

Diagram 10: Andelen kvinnor och män bland journalister i Sverige 1914-2013

Källa: SJFs årsredovisningar 2005 och framåt.
Övrigt från Monika Djerf-Pierre Journalistikens kön Kvt 2/2003.

Diagram 11: Andelen kvinnor och män som intervjupersoner i SVT:s nyheter

Källor: Löfgren Nilsson 2004 för åren 1958-2003, samt två uppsatser: Börjesson Bäck 2010, Myrehag & Weiderud 2012.

Efter hand sökte sig allt fler kvinnor till journalistyrket, men det dröjde fram till 1990-talet innan journalistkåren hade över 40 procent kvinnor. Idag är kåren numerärt jämställd och de senaste åren har det till och med varit en något större andel kvinnor än män.

I perioder har redaktioner gjort enskilda satsningar. Framför allt på 1980- och 1990-talen startades genusgrupper och en del började räkna. Man talade om backlash och om mediernas ansvar för skadliga kroppsideal, samtidigt som flera nya initiativ tog fart. Tidskriften *Bang* startade, liksom det mediekritiska nätverket Allt är Möjligt. Journalisten Åsa Crona skrev den uppmärksammade boken *Bakom spegeln* och mot slutet av 1990-talet kom boken *Fittstim* av en grupp unga kvinnor, de flesta journalister.

Under 1990-talet spreds också begreppet mediekritik mer allmänt. Branschen började också granska sig själva. Nordeuropeiska TV-bolag inom public service gjorde 1998 en egen studie, kallad

Who speaks on Television? som visade att 32 procent kvinnor kom tills tals i svensk TV. Finska YLE hade något högre andel kvinnor med 36 procent.

Under 2000/2001 skapades ett samarbete mellan JMG Göteborgs universitet och tidningsbranschen kallat *Publicistiskt bokslut* där man bland annat granskade nyhetsinnehåll utifrån vem som kom till tals. Från början deltog 36 dagstidningar, men intresset för att medverka klingade snabbt av. Projektet ledde ändå till att flera redaktioner skaffade egna rutiner för att bryta det ensidiga innehållet (*Publicistiskt bokslut* visade 72 procent män i nyheterna 2001).

2010/2011 startade Feministiskt Perspektiv, en nyhetsajt på nätet som så småningom också fick presstöd. Rättviseförmedlingen började efterlysa och crowdsourca personer från underrepresenterade grupper, bland annat för att påverka mediebudet. Bloggen Rummet väckte också stor uppmärksamhet. Fyra unga kvinnor öppnade 2014 plattformen för samtal, diskussion och analys för "feminister och antirasister som rasifierats".

De sexualiserade hoten och näthatet mot kvinnliga journalister började 2013 att uppmärksammas på flera håll, bland annat genom Uppdrag granskningens prisbelönta program *Män som näthatar kvinnor* (SVT) och Maria Svelands bok *Hatet*.

2014 valde politikerna att skärpa skrivningen i sändningstillstånden för public service. Nu finns ordet *jämställdhet* med i paragraf 6 och 7 som handlar om programinnehåll: "Programinnehållet ska som helhet bedrivas utifrån ett jämställdhets- och mångfaldsperspektiv samt utmärkas av hög kvalitet och nyskapande form och innehåll."

Det betyder också att bolagen (SVT, SR och UR) behöver redovisa mer systematiskt vad de producerar.

Fortfarande förs med jämna mellanrum diskussioner om kvinnliga journalisters villkor. 2007 kom *Scoop*, tidskriften för grävande journalistik ut med ett tema-nummer, *Kvinnor i machoreservatet*, som pekade på en speciell kultur inom granskande journalistik. Debatten blossade upp igen 2013 när Föreningen Grävande Journalister listade de 25 bästa gräven och bara 12 av de 53 uppmärksammade reportrarna var kvinnor. Tidskriften *Bang* och Feministiskt

Perspektiv svarade då med att göra en alternativ lista på de senaste 25 årens bästa gräv med större fokus på mångfald.

Även Stora Journalistpriset och dess nomineringar har med jämna mellanrum kritiserats, senast 2015 då endast två av de 16 nominerade var kvinnor.

Diskrimineringslagen gäller även medierna

År 2009 införlivades samtliga diskrimineringslagar i en och samma diskrimineringslag (Diskrimineringslagen 2008:567). JämO och övriga ombudsmän försvann till förmån för en samlad diskrimineringsombudsman, DO. DO har ett brett uppdrag att främja lika rättigheter och möjligheter oavsett kön, könsidentitet eller könsuttryck, etnisk tillhörighet, religion eller annan trosuppfattning, funktionsnedsättning, sexuell läggning och ålder.

De nya lagarna innebär glesare krav på upprättandet av jämställdhetsplaner och handlingsplaner för jämställda löner – numera vart tredje år mot tidigare varje år, och enbart för arbetsgivare som omfattar 25 eller fler anställda mot tidigare tio eller fler anställda. Diskrimineringslagen påverkar medierna som arbetsplats, men styr däremot inte innehållet.

Radioprogram som gjorde skillnad

Spinnrock – ett rockprogram med kvinnliga förtecken – blev en uppstickare i den manligt dominerade rockkulturen. 1981 startade Radio Ellen i P1, trots visst motstånd från P1-ledningen. Arvtagarna hette Freja och Lika villkor. En efterföljare var programmet Gender. En annan var Gråt inte – forska, som speglade den växande kvinnoforskningen.

Tv om jämställdhet

År 2006 visades en programserie i SVT1, Jobba jämt, där två konsulter på ett pedagogiskt sätt förklarade varför och hur man kan arbeta jämställt inom olika organisationer. Utgångspunkten var dåvarande Jämställdhetslagen med dess olika krav på aktiva åtgärder för jämställdhet och årliga lönekartläggningar.

Tv-program som skapat debatt

2005 sändes Könskriget, en reportageserie om kvinno- och misshandling i Sverige. Serien ledde till stor debatt, som bland annat påverkade en del av landets kvinnojourer på ett negativt sätt. Ordet "feminist" blev en vattendelare efter Könskriget.

I januari 2014 sände SVT programserien Fittstim – Min kamp med Belinda Olsson, en av redaktörerna bakom antologin *Fittstim* som gavs ut 1999. Serien möttes av hård kritik av framför allt feminister, som ansåg att feminismen bagatelliserades och förlöjligades.

LÄSTIPS

Abrahamsson, Ulla B (1990). *Hälften vunnet?* Sveriges Radios jämställdhetsarbete under 10 år och avstamp inför 90-talet.

Aftonbladets kvinnliga journalister (1979). *Dokumentet – och vad hände sen?*. Stockholm: Rabén & Sjögren

Bromander, Tobias (2012). *Politiska skandaler! Behandlas kvinnor och män olika i massmedia?* (Avhandling) Linneuniversitetet <http://lnu.diva-portal.org/smash/get/diva2:574590/FULLTEXT01>

Callamard, Agnes (2006). *Gender-based Censorship and the News Media* www.article19.org/pdfs/publications/gender-women-s-day-paper-2006.pdf

Carlsson, Ulla (red) (1993). *Nordisk forskning om kvinnor och medier*. Göteborg: Nordicom

Djerf-Pierre, Monika (2011). *The Difference Engine*, *Feminist Media Studies*, 11:01, 43-51

Djerf- Pierre (2007) *The gender of journalism: the structure and logic of the field in the twentieth century*. *Nordicom Review Jubilee issue* http://www.nordicom.gu.se/sites/default/files/kapitel-pdf/248_248_djerf-pierre1.pdf

Edström, Maria & Mølster, Ragnhild (red) (2014). *Making Change. Nordic Examples of Working Towards Gender Equality in the Media*. *Nordicom* <http://hdl.handle.net/2077/37362>

Edström, Maria & Nordberg, Karin (2007). 'Medierummets eliter' pp 473-496 i *Maktens kön*. Göransson, Anita (red). Falun: Nya Doxa

Edström, Maria (2015) 'Svensk journalistik. Bromskloss eller pådrivare för jämställdhet?' *Nordicom Information*. Specialnummer om Medier och kön (37:2) s. 57-66. http://www.nordicom.gu.se/sites/default/files/kapitel-pdf/nordicom-information_37_2015_2_pp_57-66.pdf

Edström, Maria (2006) *Tv-rummets eliter – föreställningar om kön och makt i fakta och fiktion*. (Avhandling) Göteborgs universitet http://gupea.ub.gu.se/dspace/bitstream/2077/16929/5/gupea_2077_16929_5.pdf

Edström, Maria (2010) 'Utan jämställdhet ingen yttrandefrihet' i *Journalistisk Kvalitet*. Torbjörn von Krogh (red). Institutet för Mediestudier

Europarådet/Council of Europe (2013). *Recommendation CM/Rec (2013) 1 of the Committee of Ministers to member States on gender equality and media* (COE, 10 July 2013) <https://wcd.coe.int/ViewDoc.jsp?id=2087343&Site=CM>

European Institute for Gender Equality, EIGE (2013). *Review of the implementation of the Beijing Platform for Action in the EU Member States: Women and the Media: Advancing gender equality in decision-making in media organisations*. Luxembourg: Publications office of the European Union

European Union (2013). *Council conclusions – "Advancing Women's Roles as Decision-makers in the Media"*. *Council of European Union* http://www.consilium.europa.eu/uedocs/cms_data/docs/pressdata/en/lsa/137546.pdf

Fagerström, Linda & Nilson, Maria (2008). *Genus, medier och masskultur*. Malmö: Gleerup

Hammarlin, Mia-Marie & Jarlbro, Gunilla (2014). *Kvinnor och män i offentlighetens ljus*. Studentlitteratur

Hirdman, Anja (2008). *Den ensamma fallosen. Mediala bilder, pornografi och kön*. Stockholm: Atlas

Hirdman, Anja & Kleberg, Madeleine (red) (2015). *Mediers känsla för kön. Feministisk medieforskning*. Nordicom

Jacobson, Maria & Broman Norrby, Anna (2004). *Allt är möjligt: en handbok i mediekritik : tänk kritiskt, diskutera, säg ifrån*. Edition 3., [omarb. och utvidgade] uppl. Göteborg: Allt är Möjligt/Tidskriftverkstan i Malmö. Pedagogisk handledning finns att ladda ner på www.alltarmojligt.se

Jarlbro, Gunilla (2013). *Genusmedveten journalistik*. Lund. Studentlitteratur

Jonasson Juvel, Sofia & Torstensson, Frida (2010). *Hur svårt kan det va? En uppföljning av två dagstidningars arbete mot ett jämställt innehåll*, projektarbete JMG, Göteborgs universitet <http://expo.jmg.gu.se/sites/default/files/pdf/kh10-15.pdf>

Kvinna till Kvinna (2015). *Handbook Gender & Conflict Sensitive Journalism* <http://kvinnatillkvinna.se/wp-content/uploads/qbank/b7b70189b9698f6213f2799fb12925e2.pdf>

Kvinna till Kvinna/Pernilla Ahlsén (2013). *Peace journalism – How media reporting affects war and conflicts*. English/Arabian / Bosnian. <http://kvinnatillkvinna.se/wp-content/uploads/qbank/b139aeda1c2914e3b579aafd3ceeb1bd.pdf>

Kvinna till Kvinna (2006). *Vi rapporterar om kvinnor i krig* http://www.kvinnatillkvinna.se/sites/default/files/File/ovriga_publicationer/vi_rapporterar_om_kvinnor_i_krig.pdf

Ledman, Anna-Lill (2012). *Att representera och representeras. Samiska kvinnor i svensk och samisk press. 1966-2006*. (Avhandling) Umeå universitet

Lindell, Ingrid (2004). *Att se och synas. Filmutbud, kön och modernitet*. (Avhandling) Makadam förlag

Lodalen Mia & Anna-Klara Bratt (2007). *Könsbalans – så jobbar du jämställt*. DN förlag

Lundgren, Kristina & Birgitta Ney (red) (2000). *Tidningskvinnor 1690-1960*. Studentlitteratur

Löfgren Nilsson, Monica (2004). 'Könsmärkning i SVT:s nyheter 1958-2003', *Nordicom Information* 4/2004 <http://www.nordicom.gu.se/sv/tidskrifter/nordicom-information-42004/konsmarkning-i-svts-nyheter-1958-2003>

Lönnroth, Ami (red) (2008). *Empati och engagemang: en kvinnolinje i svensk journalistik*

Melin-Higgins, Margareta (2008). *Gendered journalism cultures: strategies and tactics in the fields of journalism in Britain and Sweden*. (Avhandling) Göteborgs universitet

Nordenstam, Anna (red.) (2014). *Nya röster: svenska kvinnotidskrifter under 150 år*. Möklinta: Gidlund

Nordicom Information (2015). Tema: Medier och kön, årgång 37, nummer 2. <http://www.nordicom.gu.se/sv/publikationer/nordicom-information/nordicom-information-37-2-2015>

På pränt- om journalistik och journalistutbildning. 12 personliga debattinlägg (1988). Journalisthögskolan, Stockholm

Roosvall, Anna (2005). *Utrikesjournalistikens antropologi: nationalitet, etnicitet och kön i svenska tidningar*. (Avhandling), Stockholms universitet, 2005 <http://urn.kb.se/resolve?urn=urn:nbn:se:su:diva-345>

Rättviseförmedlingen (2015). Rättvisaren! <http://rattviseformedlingen.se/wp-content/uploads/2015/11/Rttvisaren2015.pdf>

SCB (2014). *På tal om kvinnor och män: lathund om jämställdhet 2014*. Örebro: Statistiska centralbyrån http://www.scb.se/Statistik/_Publikationer/LE0201_2013B14_BR_X10BR1401.pdf

Scoop 2007:1. Tema: Kvinnor i Machoreservatet

Sveriges Radio (1979). *Sakligt, opartiskt, jämställt?* Slutrapport från Sveriges Radios jämställdhetsprojekt. Stockholm

Sveriges uppföljning utifrån Pekingplattformen (Utbildningsdepartementet 2014, (U2014/240/JÄM))

Voronova, Liudmila (2014). *Gendering in political journalism: a comparative study of Russia and Sweden*. (Avhandling) Örebro universitet <http://oru.diva-portal.org/smash/record.jsf?pid=diva2%3A735220&dswid=-8387>

Wadbring, Ingela (2003). Publicistiska bokslut. *Nordicom Information 3/2003* http://www.nordicom.gu.se/sites/default/files/kapitel-pdf/23_089-098.pdf

Zadig, Cecilia & Oleskog Tryggvason, Nora (2014). *Kvinnor och ledarskap i svenska medier* <http://ceciliazadig.se/wp-content/uploads/Kvinnor-och-ledarskap-i-svenska-medier-webb-3.pdf>

Hittade du inte vad du sökte? Avhandlingar i Norden om medier, kön och genus fram till 2014 finns listade i boken *Making Change* http://www.nordicom.gu.se/sites/default/files/mediefakta-dokument/Gender_Media/Making_Change/204-211_makingchange_lr.pdf Alla avhandlingar om genus hittar du i databasen GENA.

Nordicom har också en databas för nordisk medieforskning, NCOM, där du hittar projekt, publikationer, forskare och institutioner: www.nordicom.gu.se.

Resurser – ett urval

www.alltarmojligt.se

Ett mediekritiskt nätverk som granskar, informerar och debatterar människoskildringar i massmedierna.

www.kvinnatillkvinna.se

Samarbetar med kvinnoorganisationer världen över som kämpar för kvinnors rättigheter och fred.

www.rattviseformedlingen.se

Tar med hjälp av sina följare på sociala medier fram experter och urvalslistor som bryter mot normen till uppdragsgivare.

www.sverigeskvinnolobby.se

En paraplyorganisation för Sveriges kvinnoorganisationer. Bevakar såväl Pekingplattformen som kvinnokonventionens implementering i Sverige.

www.genus.se

Nationella sekretariatet för genusforskning. En resurs också för ta reda på vad olika begrepp betyder och en slags portal både för genus och jämställdhetsarbete i Sverige. Där finns också portalen för jämställdhet och jämställdhetsintegrering www.jamstall.nu som är ett samarbete mellan Sveriges Kommuner och Landsting, Vinnova, ESF Jämt och Nationella sekretariatet för genusforskning. Även den nordiska resursen www.nikk.no finns här.

www.ub.gu.se/kvinn/

KvinnSam vid Göteborgs universitetsbibliotek är ett nationellt bibliotek för genusforskning och har funnits sedan 1958. KvinnSam har utvecklat flera portaler och databaser, bland annat databasen KVINNSAM som är en tvärvetenskaplig litteraturlösningsdatabas med fler än 140 000 svenska och utländska genusvetenskapliga referenser ur Göteborgs universitetsbiblioteks bestånd.

www.kvinfo.dk

Danmarks kunskaps- och utvecklingscenter för kön, jämställdhet och mångfald. Driver en databas med kvinnliga experter.

www.shesource.org

En amerikansk databas med kvinnliga experter.

www.iwmf.org

International Women's Media Foundation. Publicerade 2011 *Global Report on the Status of Women in the News Media*, en kartläggning av jämställdhetsläget på drygt 500 redaktioner världen över.

www.genderlinks.org.za

Sydafrikansk NGO som utgår från medierna som bärare av social förändring i södra Afrika.

www.unwomen.org

2010 slog FN ihop Unifem med andra organisationer för kvinnors rättigheter och utveckling i en organisation. Huvudkontor i New York. Medierna är inget utpekat ansvarsområde. En svensk sida finns på www.unwomen.se/.

Tack

Nätverket Allt är Möjligt tackar JMG, Institutionen för journalistik, medier och kommunikation vid Göteborgs universitet för arbetsplats och lokaler. Tack även till MUCF, Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågor, som möjliggjort spridningen av *Räkna med kvinnor* 2015.

Tack alla studenter, forskare, aktivister och journalister som deltagit i GMMP 2015.

I Göteborg: Alice Andersson, Gustav Bertilsson, Daniella Birkebo, Gunilla Blomkvist, Åse Blomquist, Hanna Dahlström, Erica Hedin, Rasa Heiskala, Carina Holm, Bitti Ingemansson, AnnaCarin Isaksson, Maria Jacobson, Robert Jacobson, Wendela Kjellberg-Ek, Simone Lindsten, Axel Löfgren, Emil Löfgren, Carolin Oredsson, Albin Palmqvist och Ann-Sofie Sten.

I Stockholm: Elinor Ahlborn, Pernilla Ahlsén, Fanny Dellgran, Linnea Ehlin, Christina Hagner, Agneta Jacobson, Ella Jax, Mariana Johansson, Hanna Karlsson, Sandra Malm, Titti Matsson, Cilla Månsson, Frida Mörtzell, Caroline Nord, Matilda Reiderstedt, Karolina Sturén samt Ingegärd Waaranperä.

Tack också till de redaktioner och enskilda initiativtagare som delat med sig av sina metoder samt de journalistutbildningar som besvarat vår enkät.

Kontakter

Rapportförfattare:

Josefine Jacobsson, journalist, kommunikatör, masterstudent i mänskliga rättigheter samt lokal koordinatör av GMMP 2015. Mejl: josefine.jacobsson@jmg.gu.se, tel: 0702-28 28 07.

Maria Edström, medieforskare och lektor vid Institutionen för journalistik, medier och kommunikation (JMG) vid Göteborgs universitet och lokal koordinatör av GMMP 2000, 2005, 2010 samt 2015. Mejl: maria.edstrom@gu.se, tel: 0703-70 48 79.

**Räkna med kvinnor 2015 kan
laddas ner från alltarmojligt.se**

**GMMP 2015 och de nationella
rapporterna finns att ladda ner
på whomakesthenews.org**

Nyheter handlar om att välja. Fortfarande väljs kvinnor bort när nyhetsredaktioner ska beskriva världen. Kvinnor är halva världens befolkning, men utgör bara en knapp fjärdedel av nyhetsflödet. I Sverige går det två män på varje kvinna i nyheterna. Under de senaste fem åren tycks ingenting ha hänt, vare sig i det globala nyhetsflödet eller i Sverige. Det visar nyhetsstudien Global Media Monitoring Project (GMMP), vars svenska resultat har sammanställts i *Räkna med kvinnor 2015*.

Bristen på jämställdhet i nyheterna, både när det gäller innehåll och ämnesval, är ett globalt problem. Underrepresentationen av kvinnor är dock extra anmärkningsvärd för Sverige, som rankas som ett av världens mest jämställda länder.

Hur kommer vi framåt? *Räkna med kvinnor 2015* redovisar de svenska och globala resultaten och låter svenska medieföretag och journalistutbildningar berätta hur de arbetar med genus och jämställdhet. Rapporten tar också upp en rad förslag på vad som kan och bör göras.

Räkna med kvinnor 2015 är skriven på uppdrag av det medie-kritiska nätverket Allt är Möjligt i samarbete med Institutionen för journalistik, medier och kommunikation vid Göteborgs universitet.

